
**URHEILUSEURAN JUNIORITOIMINTA TUKEMASSA
NUOREN KANSALAISEKSI KASVAMISTA**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, 6.10.2010

Sanni Viita

Sosiaalialan koulutusohjelma
Hämeenlinna

Työn nimi Urheiluseuran junioritoiminta tukemassa nuoren kansalaiseksi kasvamista

Tekijä Sanni Viita

Ohjaava opettaja Saija Silvennoinen

Hyväksytty _____._____.20____

Hyväksyjä

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatus

Tekijä	Sanni Viita	Vuosi 2010
Työn nimi	Urheiluseuran junioritoiminta tukemassa nuoren kansalaiseksi kasvamista	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta ja kartoittaa, miten urheiluseuran junioritoiminta tukee nuorten kansalaiseksi kasvamista. Työ toteutettiin yhteistyössä akaalaisen lentopalloseuran A-Volley'n kanssa, jonka erästä juniorijoukkuetta tutkimuksen aineistoa varten haastateltiin. Ajatus työlle nousi tutkijan omasta mielenkiinnosta tutkia lasten ja nuorten hyviä harrastuksia ja niiden vaikutuksia ja merkityksiä.

Työssä on sekä kasvatuksellinen että yhteiskunnallinen näkökulma. Työn taustalla keskeisimpiä teorioita ovat kansalaisuuteen, kansalaiseksi kasvamiseen, kansalaistoimintaan, sosiaalipedagogiikkaan ja urheiluseurojen toimintaan ja kasvatuksellisuuteen liittyvät teoriat ja tiedot. Tässä opinnäytetyössä toteutettava tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen, joten työssä avataan myös kvalitatiivisen tutkimuksen tekemiseen liittyviä teorioita.

Tutkimusta varten aineisto kerättiin temahaastattelujen avulla. Aineistoa varten haastateltiin yksitellen kahdeksaa A-Volley'n tyttöjunioria, jotka olivat haastattelujen toteuttamisen aikana 12–16-vuotiaita. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret kokivat urheiluseuran junioritoiminnalla olevan heihin pääasiassa myönteisiä vaikutuksia. Keskeisimmin tuloksissa nousivat esille urheiluharrastuksessa syntyneiden sosiaalisten suhteiden merkitys ja sosiaalisten taitojen oppiminen. Tuloksissa ilmeni myös, että nuoret kokivat oppineensa harrastuksessaan sitoutumista ja vastuullisuutta. Merkittäväksi asiaksi nuoret kokivat tulosten mukaan myös itse liikunnan.

Avainsanat Kansalaisuus, kansalaistoiminta, urheiluseura, sosiaalipedagogiikka

Sivut 40 s. + liitteet 3 s.

LAHDENSIVU
Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Sanni Viita	Year 2010
Subject of Bachelor's thesis	Sports Club Junior Activities as a Means of Supporting Young People's Growth into Citizenship	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to research young person's experiences about junior activities of a sports club and to examine how the junior activities support a young person's growth into citizenship. This thesis was made in cooperation with A-Volley team which is a sports club from Akaa, Finland. Members of one of their junior teams were interviewed to obtain the research material. The idea for this thesis arose from a personal interest to research children's and young people's hobbies, and their role and effects.

The point of view in this thesis was both educational and societal. The most important theories underpinning this thesis deal with social pedagogy, citizenship, sports clubs and education. The research was qualitative.

The research material was gleaned by using theme interview. The individual interviews were carried out with eight girl juniors of the A-Volley team who were 12- 16 years of age at the time of the interviews. The research material was analyzed thematically.

The research indicated that the young players found that junior activities of the sports club had mainly positive influence on them. The most notable results were the importance of social contacts and learning social skills through their hobby. The results also showed that the young people felt that they have learned skills about commitment and accountability. Young people regarded physical exercise itself as an important matter.

Keywords Citizenship, civic activity, sports club, social pedagogy

Pages 40 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Kansalaisuus	3
2.1.1	Kansalainen ja kansalaiseksi kasvattaminen	4
2.1.2	Kunnon kansalainen	6
2.2	Sosiaalipedagogiikka	8
2.3	Kansalaistoiminta	10
2.3.1	Oppiminen	11
2.3.2	Sosiaalinen pääoma	12
2.3.3	Yhteisöllisyys	14
2.4	Urheiluseura kasvattajana	14
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus	19
4.2	Tutkimuksen kohde	20
4.3	Aineiston keruu	21
4.4	Aineiston analyysi	22
4.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	23
5	TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1	Sosiaaliset suhteet	25
5.2	Sosiaaliset taidot	27
5.3	Aikuisten tuki	28
5.4	Liikunta	29
5.5	Sitoutuminen ja vastuullisuus	29
5.6	Tunteet	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7	POHDINTA	35
	LÄHTEET	38
	LIITE 1. Haastattelulupa vanhemmilta	
	LIITE 2. Teemahaastattelun runko	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta ja selvittää, miten urheiluseuran junioritoiminta tukee nuoren kasvua kohti kunnon kansalaisuutta. Idea opinnäytetyön aiheelle lähti opinnäytetyön tekijän omasta mielenkiinnosta lasten ja nuorten liikuntaharrastuksia ja ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä kohtaan. Urheilua pidetään yleisesti hyvänä lasten ja nuorten kasvatusjärjestelmänä ja kasvatustavoitteet ovat suuressa roolissa urheiluseurojen tavoitteiden asettelussa (Telama 1988, 76). Urheilun kasvatuksellisuudesta on kirjoitettu ja keskusteltu runsaasti, joten aiheen tutkiminen on ajankohtaista ja mielenkiintoista.

Työhön valikoitui yhteiskunnallinen ja kasvatuksellinen näkökulma: urheiluseuran junioritoimintaa tarkastellaan hyvin pitkälle eräänä kansalaistoiminnan muotona ja tutkimuksessa huomio on erityisesti junioritoiminnan kasvatuksellisuudessa. Työssä lähtökohtana on, että oikeanlaisen, laadukkaan ja tavoitteellisen kansalaistoiminnan myötä voidaan lapsista ja nuorista kasvattaa kunnon kansalaisia ja yhteiskunnan jäseniä. Kansalaiskasvatus ja urheilu ovat jo pitkään olleet nivoutuneena toisiinsa, joten aihe on erittäin mielenkiintoinen sekä kasvatuksesta että urheilusta kiinnostuneelle.

Tutkimusote on kvalitatiivinen, eli laadullinen. Tutkimuksessa selvitetään nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta ja kartoitetaan, kuinka urheiluseuran junioritoiminta tukee nuoren kansalaiseksi kasvamista. Yhteistyötahona opinnäytetyössä on Akaan Viialassa toimiva lentopallon ja beachvolleyn erikoisseura A-Volley ry, jossa on mukana noin 180 jäsentä. A-Volley ry on toiminut vuodesta 1991. Vuonna 2005 A-Volley ry sai Nuori Suomen Sinettiseura – tunnustuksen laadukkaasta nuorisotyöstään. (A-Volley ry 2010) Tutkimuksessa kohderyhmänä on A-Volleyyn tyttöjuniorijoukkue, jossa pelaajat ovat iältään 12–16-vuotiaita. Aloitteen yhteistyölle teki opinnäytetyön tekijä itse ja seurassa opinnäytetyöhön ja sen aiheeseen suhtauduttiin myönteisesti.

Urheilua voidaan pitää erittäin merkittävänä kasvatusinstituutiona, sillä sen parissa on mukana suuri joukko lapsia ja nuoria. Arvioilta jopa 874 000 lasta ja nuorta harrastaa liikuntaa ja urheilua. Heistä noin 376 000 osallistuu urheiluseurojen järjestämään toimintaan. Lasten ja nuorten liikunta ja urheilu koskettaa myös aikuisia, sillä urheiluseuroissa toimii aktiivisesti noin 30 000 valmentajaa ja ohjaajaa. Lisäksi lasten ja nuorten liikuntaharrastus osallistaa vanhempia, sillä on arvioitu, että seuratasolla liikkuvia lapsia ja nuoria on noin 200 000 perheestä. (Puhakainen 2001, 8.)

Urheiluseurojen kasvatuksellista panostusta ei siis voida väheksyä, sillä ne tavoittavat valtaisan joukon lapsia ja nuoria viikoittain. Itse liikunnan ja urheilun harrastamisen ohella urheiluseuroissa tehdään pääsääntöisesti hyvää ja tavoitteellista kasvatustyötä. Lämsän (2009, 15) mukaan urheilulle onkin Suomessa kirjattu vahva kasvatustehtävä, jonka tarkoituksena on ensisijaisesti kasvattaa lapsia ja nuoria kohti terveellistä ja liikunnallista elämäntapaa.

Tässä opinnäytetyössä urheiluseurojen toimintaa tarkastellaan kansalaistoiminnan muotona, jolloin näkökulma urheiluseurojen toimintaan on hyvin yhteiskunnallinen. Urheilulla onkin Lämsän (2009, 17) mukaan perusteltu yhteiskunnallinen merkitys. Urheilu on muun muassa kansalaistoiminnan laajin muoto, sillä on vahva pyrkimys sosiaalistaa nuoret ihmiset osaksi yhteiskuntaa ja sillä on yhteisöllisyyttä edistäviä vaikutuksia. Urheiluseurojen rooli nuorten kansalaisiksi kasvattajina ei ole vähäpätöinen.

Tutkimuksessa erityisen mielenkiinnon kohteena ovat kansalaiseksi kasvamiseen liittyvät kysymykset. Työtä tehdessä on ollut ilahduttavaa huomata, kuinka vahva yhteys kansalaiseksi kasvamisella ja urheiluseurojen toiminnalla on. Työn tekeminen on avannut myös opinnäytetyön tekijän omia silmiä yhä enemmän sille, kuinka merkittävää lapsi – ja nuorisotyötä urheiluseuroissa tehdään ja kuinka se palvelee koko yhteiskuntaa. Myös Kurki (2006, 156) on nostanut esille sosiaalipedagogisesta näkökulmasta kansalaiseksi kasvamisesta puhuessaan liikunnan ja urheilun merkityksen kansalaisuuteen innoittajana, mikä on antanut opinnäytetyön tekijälle vahvistusta siitä, että aihe on erinomainen myös sosiaalialan opinnäytetyöksi.

Useat työssä käytetyt lähteet ovat hyvin yksimielisesti osoittaneet, että urheilulla ja liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen sekä fyysisesti että ennen kaikkea sosiaalisesti. Myös opinnäytetyön tekijän omat kokemukset urheiluseurojen toiminnasta ja niiden vaikutuksista ovat olleet pääsääntöisesti myönteisiä. Työtä tehdessä tutkija on kuitenkin pyrkinyt lähestymään aihetta objektiivisesti ja välttämään liiallisia ennakkolettamuksia, jotta tutkimuksesta tulisi luotettava ja eettinen.

Aihepiiriin liittyviin lähteisiin perehtyessä esille on tullut myös runsaasti kriittistä suhtautumista liikuntaan ja urheiluun kasvattajana. Useissa tässä työssä käytetyissä lähteissä on painotettu, etteivät urheilu ja liikunta itsessään kasvatata hyvään tai pahaan. Muun muassa Liukkonen (1990, 41–42) on todennut erinäisten tutkimusten kiistatta osoittaneen, ettei urheilu sinällään kasvata suuntaan tai toiseen, vaan kaikki riippuu siitä, miten toiminta urheiluseuroissa on järjestetty. Ei siis voida varauksettomasti olettaa, että urheilulla on aina myönteisiä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Avainasemassa ovatkin ne aikuiset, jotka lasten ja nuorten urheiluharrastuksia ohjaavat ja se, millaista ajatus- ja arvomaailmaa he toiminnassaan eteenpäin siirtävät.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Teoreettisina lähtökohtina tutkimuksessa ovat kansalaisuus, kansalaiseksi kasvaminen ja kasvattaminen, sosiaalipedagogiikka ja sen yhteys kansalaiseksi kasvamiseen, kansalaistoiminta ja sen merkitys yksilölle sekä urheiluseurojen ja junioritoiminnan merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle. Teoreettiset lähtökohdat pohjustavat tutkimusta ja toimivat tutkimustuloksista saatujen tulintojen ja johtopäätösten tukena.

Keskeinen osuus tutkimuksessa on kansalaisuuteen liittyvillä kysymyksillä, sillä tutkimuksessa halutaan selvittää urheiluseuran junioritoiminnan merkityksiä erityisesti kansalaiseksi kasvamisen ja yhteiskuntaan liittymisen näkökulmasta. Olennaista on myös avata kansalaistoiminnan yleisiä piirteitä ja merkityksiä, sillä tässä opinnäytetyössä urheiluseuran junioritoimintaa tarkastellaan kansalaistoiminnan näkökulmasta. Urheiluseurojen toimintaan perehdyttäessä keskeisellä sijalla ovat seurojen yhteiskunnallisten ja kasvatuksellisten merkitysten tarkastelu teorian valossa.

2.1 Kansalaisuus

Määritelmiä kansalaisuus-käsitteelle on sen 2500-vuotisen historian aikana ollut lukuisia. Vaikka käsitteenä kansalaisuus onkin vanha, on se ilmiönä sidoksissa aina kulloiseenkin aikakauteen ja ympäristöön. Näin ollen kansalaisuus on saanut eri aikoina erilaisia määritelmiä. Kansalaisuuden käsitteen määrittelyyn vaikuttavat aina kulloisetkin poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet sekä ideologiset virtaukset. Kansalaisuuden eri määritelmistä voidaan kuitenkin löytää joitakin yhteisiä nimittäjiä. Kansalaisuuden historiassa on sellaisia ideoita, jotka toistuvat eri aikakausina vain hivenen muuttuneina. Eräs keskeinen kansalaisuuden idea on ajatus, että kansalaisuudella tarkoitetaan yksilön jäsenyyttä yhteisössä. Kansalaisuus on siis usein ollut liitoksissa ihmisten yhteiselämän muotoihin. Yhteiselämän muoto on vain vaihdellut kulloisenkin aikakauden mukaisesti. (Nivala 2006, 25.)

Kansalaisuuden historia huomioon ottaen on mahdotonta rajata kansalaisuuden käsitettä ja ilmiötä vain yhteen yhteiselämän muotoon. Vaikka luontaisesti kansalaisuus-käsite usein yhdistetään valtioon, voidaan kansalaisuus todellisuudessa liittää myös useisiin muihin yhteiselämän muotoihin. Kuitenkin toistuva yleismääritelmä kansalaisuudelle on, että kansalaisuus on jäsenyyttä poliittisessa yhteisössä. Tämä määritelmä on kuitenkin epäselvä, sillä poliittisen yhteisön määritelmä on myös moniselitteinen. Laajasti katsottuna politiikka ja poliittinen toiminta voidaan nähdä lähes kaikkia ihmiselämän osa-alueita koskevana asioiden tarkasteluna ja hoitamisena. Poliitiikkaa ja poliittista toimintaa rajaa kuitenkin käsitys yksityisyydestä poliittisen vastakohtana. Näin ollen politiikkaa ja poliittista toimintaa ei ole mikään yksityiseen elämänpiiriin kuu-

luva toiminta. Poliittiseksi toiminnaksi määritellään siis julkinen toiminta, joka liittyy laajalle ihmisjoukolle yhteisiin asioihin. (Nivala 2006, 26.)

Harisen (2000, 27) mukaan kansalaisuudella tarkoitetaan muodollisesti valtion jäsenyyttä. Kansalaisella on sekä sosiaalisia ja poliittisia oikeuksia että näihin oikeuksiin yhteyksissä olevia velvollisuuksia. Näitä oikeuksia ja velvollisuuksia kansalainen kantaa mukanaan myös siirtyessään alueellisesti oman valtionsa ulkopuolelle. Kansalaisuus on siis erityinen suhde yksilön ja valtion välillä.

Suuri osa kansalaisuuden määrittelystä liittyy yhteiskuntaan. Yleisluontoisesti kansalaista pidetään yhteiskunnan jäsenenä ja poliittisen osallistumisen nähdään olevan osa yhteiskunnan jäsenyyttä. Modernissa valtiossa kansalaisten toteuttama kansalaistoiminta hahmotetaan toiminnaksi yhteiskunnassa. Kansalaisuutta yhteiskunnan jäsenenä määrittää siis toimijuus. (Nivala 2006, 47.)

Kansalaisuus voidaan määritellä myös juridisesta näkökulmasta. Suomessa kansalaisuudesta on laadittu oma lakinsa, joka määrittelee yksityiskohtaisesti ne ehdot, joilla henkilö saa Suomen kansalaisuuden (Harinen 2000, 27). Kansalaisuuslaissa kansalaisuudella tarkoitetaan yksilön ja valtion välillä olevaa lainsäädännöllistä sidettä, joka määrittää yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia suhteessa valtioon (Kansalaisuuslaki 2003).

Kansalaisuuden määritelmät vaihtelevat siis sen mukaan, missä kontekstissa kansalaisuutta määritellään. Esimerkiksi oikeudellisesti kansalaisuuden määritelmä on erilainen, kuin kasvatuksellisessa viitekehyksessä. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan kansalaisuutta kasvatuksellisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

2.1.1 Kansalainen ja kansalaiseksi kasvattaminen

On myös syytä määritellä kansalaisen käsitettä. Kansalainen ja ihminen ovat usein käsitteinä haluttu erottaa toisistaan teoreettisesti. Etenkin länsimaisessa poliittisessa historiassa on tehty selvä ero kansalaisen ja ei-kansalaisen välille. Toisistaan on erotettu siis ihminen, jolla on kansalaisen erityisasema ja ihminen, jolla kansalaisen asemaa ei ole. Erottelua kansalaisen ja ihmisen välillä voidaan tehdä myös yhden yksilön kohdalla. Mikäli yksilö nähdään sekä ihmisenä että kansalaisena, on näiden termien välille syytä tehdä selkeä ero. On siis olemassa jotakin, mikä herättää tai käynnistää ihmisessä kansalaisen. Läh-
tökohtana on, että yksilö on luonnostaan ihminen ja kansalaisuus tulee vasta sen jälkeen. (Nivala 2006, 27.)

Kasvatuksellisesta näkökulmasta tarkasteltuna ihminen ei ole kansalainen syntyessään, vaan hän joko kasvaa tai hänet kasvatetaan kansalaiseksi. Kasvatuksella pyritään siis kasvattamaan ja valmistamaan ihmistä toimintaan poliittisessa yhteisössään. Ihmisessä tulee siis kehittää tiettyjä valmiuksia ja ominaisuuksia, jotta hänestä tulisi kansalainen. Tämän näkemyksen mukaan kan-

salaiseksi kasvamisen edellytyksenä on siis kasvatus, jonka tavoitteet ja tarcoitukset yhteisö määrittää. (Nivala 2006, 27.)

Nivalan (2006, 28) mukaan ihmisyyys ja kansalaisuus eivät voi kuitenkaan koskaan olla irrallaan toisistaan. Ihminen on aina sekä ihminen että kansalainen, eikä kansalaisuutta voida nähdä jonakin ihmisestä erillään olevana olotilana tai asemana. Kasvatuksen tarkoituksena ja tavoitteena on tukea kasvua sekä ihmisenä että kansalaisena. Kasvatuksella voidaan kuitenkin tukea ja kehittää ihmisen valmiuksia toimia kansalaisena.

Harinen (2000, 31) toteaa, että vaikka kansalaiseksi synnyttään, edellyttää siihen sisältyvän täysivaltaisuuden saavuttaminen omaajaltaan tiettyjä kompetensseja. Täysivaltaisuus käsitteenä tarkoittaa valtaa, joka edellyttää tiettyjä valmiuksia. Idea täysivaltaisuudesta asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan toisistaan. Eräs eriarvoisuutta luova tekijä on esimerkiksi kansalaisen ikä, eli biologinen kypsyys.

Tässä opinnäytetyössä kansalaista tarkastellaan kasvatuksen näkökulmasta. Nivalaa (2006, 28) mukaillen tässä opinnäytetyössä kansalainen nähdään yksilönä, jossa yhdistyy sekä ihmisyyys että kansalaisuus. Yksilö nähdään ihmisenä, joka kasvaa kohti kansalaisuutta kasvatuksen myötä. Pelkistetysti yksilöiden kansalaisiksi kasvattamisen tarkoituksena on kasvattaa kunnan kansalaisia. Kunnan kansalaisuudella tarkoitetaan jotakin yhteiskunnallisesti tai yleisemmällä tasolla olevaa inhimillisesti toivottavaa. Kunnan kansalaisuuden käsite liittyy kansalaishyveen käsitteeseen. Kansalaisuuteen yhdistetään vahvasti käsitys kansalaishyveistä, jotka koostuvat hyvän kansalaisen toiminnan ja ajattelun tavoista. Näitä hyveitä pyritään tulevissa kansalaisissa kehittämään kansalaiskasvatuksella. (Nivala 2006, 72–73.)

Kunnan kansalaiseksi kasvattamista on käsitelty jo pitkään. Esimerkiksi Aristoteles (384–322 eKr.) on todennut, että hyveellinen toiminta on ennen kaikkea toimintaa kansalaisena ja tätä myöten kansalaisuus mahdollistaa ihmiselle hyvän elämän. Näiden hyveiden kehittymiseen ihminen tarvitsee Aristoteleen mukaan kasvatukselta. Vaikka merkittävä osa kansalaisten kasvatuksesta hyveisiin tapahtuu perheessä, on siihen myös yhteiskunnan osallistuttava. (Nivala 2006, 74.)

Kansalaiseksi kasvamisen merkitys on historian saatossa muuttunut runsaasti. Esimerkiksi ennen koulutusmahdollisuuksien ja teollisuuden lisääntymistä opittiin ja saavutettiin kansalaisen osallisuus kasvamalla työntekoon ja yhteisön jäsenyyteen omien vanhempien mukana. Ajan saatossa kansalaiseksi kasvattaminen on siirtynyt yhä enemmän myös eri instituutioiden, kuten koulujen, vastuulle. (Harinen 2000, 34.)

Perhettä pidetään kuitenkin edelleen yhteiskunnan kannalta eräänä erityisen keskeisenä kansalaisuuteen kasvattajana. Perheen merkittävimpiä tehtäviä on tarjota lapselle tai nuorelle perusturvalliset olosuhteet ja luoda heille yksityisyyden suoja, jossa on riittävästi tilaa tunteille. Perheen tehtäväksi nähdään

tuottaa yhteiskunnalle laadukkaita kansalaisia ja vastavuoroisesti yhteiskunnan tehtävänä on tarjota tukea ja apua tähän tuottamiseen. (Harinen 2000, 35–36.)

Eri yhteiskunnan instituutiot osallistuvat myös nykyisin vahvasti lasten ja nuorten kansalaiseksi kasvattamiseen. Eri instituutiot ja ammattilaiset ovat huolehtimassa yksilöiden elämänsä oikeasuuntaisesta etenemisestä. Kasvatusjärjestelmään on luotu tiettyjä tavoitteita, joista voidaan erottaa muun muassa pyrkimys kasvattaa nuorista itsenäisiä ja täysvaltaisia kansalaisia, jotka elävät aktiivisina toimijoina ja oikealla tavalla osallisina. (Harinen 2000, 35.)

Kun kasvatuksen päämääränä on nuoren yhteiskunnallistaminen, on kasvatuksessa keskeistä myös nuoren yhteiskunnallinen integraatio. Tällöin kasvatuksen keskiössä on yksilön valmistaminen yhteiskunnassa hyväksytyyn elämäntapaan. Yksilössä pyritään tällöin kasvatuksen keinoin kehittämään niitä ominaisuuksia ja valmiuksia, joiden avulla yksilö tulisi toimeen yhteiskunnassa ilman suuria ristiriitoja. Tavoitteena on siis kasvattaa yksilö osaksi yhteiskuntaa ja auttaa häntä löytämään oma paikkansa siinä. Yhteiskunnallisen integraation epäonnistuessa yksilö ei jostakin syystä opi tai omaksu sellaisia valmiuksia, joilla hän pärjäisi yhteiskunnassa, vaan hän elää hyväksytyinä pidettyjen tapojen vastaisesti. Tällöin seurauksena on riski jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle. (Nivala 2007, 101.)

2.1.2 Kunnan kansalainen

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten urheiluseuran juniorityö tukee nuoria kasvamaan kohti kunnan kansalaisuutta. On siis syytä tarkastella, millaisia ominaisuuksia kunnan kansalaisella nähdään olevan. Lisäksi kansalaiseksi kasvattamisen tavoitteet avautuvat kunnan kansalaisen määrittelyn kautta, sillä Nivalan (2006, 72–73) mukaan kansalaiskasvatuksen pelkistetyksi tavoitteeksi voidaan nähdä yksilöiden kasvattaminen kunnan kansalaisiksi.

Eri yhteisöissä määritellään eri tavoin, millainen on yhteisön kannalta hyvä yhteisön jäsen (Nivala 2006, 72). Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan kansalaisuutta yhteiskunnan näkökulmasta. Hyvä yhteisön jäsen on siis henkilö, jolla on hyvät valmiudet toimia yhteiskunnassamme. Hän on myös kasvatuksen avulla löytänyt hyväksytyyn tavan elää yhteiskunnassa ja hänellä on valmiuksia sopeutua yhteiskunnan olosuhteisiin (Nivala 2007, 101).

Eräs keskeinen ominaisuus kunnan kansalaiselle on aktiivisuus. Viime aikoina aktiivinen kansalaisuus on muodostunut käsitteeksi, jota on painotettu yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Huomiota on kiinnitetty runsaasti kansalaisten aktiivisen osallistumisen mahdollistamiseen ja aktiivisen kansalaisuuden kehittämiseen kasvatuksen keinoin. (Nivala 2006, 84.)

Vallalla on näkemys, että toiminnallisen kansalaisuuden edellyttämiä valmiuksia ja asenteita saavutetaan kasvatuksella. Aktiivisen kansalaisuuden nähdään edellyttävän yhteiskunnallista tietämystä ja osaamista, mutta myös taitoja ja toimintakykyä, joiden kehittämiseen erityisesti tarvitaan kasvatusta. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista tukee toiminnallisuus, sillä sitä kautta yksilö voi harjoitella vaikuttamista, päätöksentekoa ja yhteistyötä. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista tukee myös kansalaistoimintaan osallistuminen. (Nivala 2006, 84.)

Eräs näkemys kunnan kansalaisuudella on osallistuminen. Osallistumisen perustaksi tarvitaan tietoa ja ymmärrystä kansalaisuuden historiallisesta kehittymisestä, sen nykyisestä laillisesta määrittelystä ja institutionaalisesta muodosta. Yksilö tarvitsee näitä tietoja, jotta hän kykenisi hahmottamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena. (Nivala 2006, 86.)

Nivala (2006, 86) toteaa osallistumisen yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen toimintaan olevan ensisijaisen merkittävää sosiaalisten taitojen ja muiden valmiuksien kehittämisessä. Osallistuminen itsessään kehittää valmiuksia kyseenalaistavaan ajatteluun, jonka myötä rakentuu kriittinen kansalaisuus. Kriittisyys on tärkeä ominaisuus, sillä sitä myötä syntyy yksilön kyky suvaita eriäviä mielipiteitä, kyky arvioida itseä ja muuttaa omia käsityksiä.

Kunnan kansalainen ymmärtää myös oman vastuunsa yhteiskunnallisen tasa-painon säilyttämisessä. Kunnan kansalaisuuteen kuuluu keskeisesti lojaalisuus omalle yhteisölle. Tärkeätä on myös, että kansalainen on valmis puuttumaan yhteiskunnassa vallitseviin epäkohtiin. (Nivala 2006, 86.) Kyky ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja sen suuntaamisesta siten, että se palvelee yhteistä hyvää, on siis oleellinen ominaisuus kunnan kansalaiselle.

Nivala (2007, 108–109) jäsentää kunnan kansalaisuutta yhteiskunnallisen toimintakyvyn käsitteellä. Hän jaottelee yhteiskunnallisen toimintakyvyn tietoihin, taitoihin ja asenteisiin. Riittävät tiedot ja ymmärrys yhteiskunnallisesta järjestelmästä ja sen toiminnasta, kansalaisen asemasta ja mahdollisuuksista luovat pohjan yhteiskunnalliselle toimintakyvylle. Toimintakyky edellyttää myös taidollisia valmiuksia, joista perustavanlaatuisimpia ovat sosiaaliset taidot, kyky vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä itsensä ilmaiseminen. Näiden jälkeen keskeinen osa toimintakykyä ovat asenteet ja arvot, joissa tärkeimpiä ovat demokraattiset perusarvot.

Nivalan (2007, 108–109) edellä mainittu määritelmä yhteiskunnallisesta toimintakyvystä on edellytys kunnan kansalaisuudelle. Määritelmä soveltuu erittäin hyvin tähän opinnäytetyöhön kunnan kansalaisuuden lähtökohdaksi, sillä siinä tulee selkeästi esille ne kansalaisen valmiudet ja ominaisuudet, joita myös tässä opinnäytetyössä tarkastellaan.

2.2 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka tarkoittaa yhteiskuntatieteisiin laajasti perustuvaa kasvatuksellista oppialaa, joka yhdistää pedagogisen ja sosiaalisen. Sosiaalipedagogiikalla on sen runsaan sadan vuoden historian aikana ollut lukuisia erilaisia määritelmiä, eikä sen nykyinenkään määritelmä ole yksiselitteinen. Sosiaalipedagogiikka on tiedeluonteeltaan hyvin avointa ja dynaamista ja osin myös siksi sen määrittelyt muuttuvat ajan kuluessa. (Kurki & Nivala 2006, 12.)

Sosiaalipedagogiikan keskeiseksi tehtäväksi Kurki ja Nivala (2006, 12) nimeävät ensinnäkin sosiaalisen kasvatuksen, joka auttaa ihmistä kasvamaan sosiaalisuuteen ja yhteiselämään muiden ihmisten kanssa sekä toiseksi syrjäytyvien ja onnettomien ihmisten kasvatuksellisen tukemisen. Jälkimmäisenä mainittu on sosiaalipedagogiikan erityistehtävä, jonka tavoitteena on auttaa syrjäytyviä ihmisiä kehittämään sekä omaa että yhteisönsä elämää yhä inhimillisemmäksi ja täydellisemmäksi.

Sosiaalipedagogiikan piirissä pyritään pohtimaan, mikä ihminen on yhteiskunnassaan ja miten on mahdollista päästä hyvään, inhimilliseen, oikeudenmukaiseen ja solidaariseen elämään. Siksi sosiaalipedagogiikassa pyritään murtamaan yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välillä olevia vastakkainasetteluja. Tällöin jokainen ihminen ymmärretään yhtä ainutlaatuisena ja arvokkaan persoonana, jolla on kuitenkin mahdollisuus kasvaa täyteyteensä vasta yhteisössä yhteydessä muiden persoonien kanssa. Keskeinen kiinnostuksen kohde sosiaalipedagogiikassa onkin yksilön ja yhteisön välinen suhde. (Kurki & Nivala 2006, 13.)

Yhteiskunnalliseen integraatioon liittyvät kysymykset ovat sosiaalipedagogiikassa keskeisiä. Sosiaalipedagogiikan eräänä lähtökohtana voidaan pitää kysymystä siitä, miten yhteiskunnan tulisi menetellä sellaisten yhteiskunnan jäsenten kanssa, jotka eivät jostain syystä integroidu eli liity yhteiskuntaan toivotulla tavalla. Sosiaalipedagogiikassa näitä integraatio-ongelmia tarkastellaan pedagogisesta näkökulmasta ja niihin etsitään pedagogisia ratkaisuja. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14.)

Erään painotuksen mukaan sosiaalipedagogiikka on nähty ensisijaisesti yksilön sosiaalisen muotoutumisen oppina, joka auttaa ihmistä kasvamaan kohti yhteiskuntaa ja yhteiselämää muiden ihmisten kanssa. Tässä painotuksessa yksilöä kasvatetaan yhteiskuntaa varten, eikä yksilöä itseään pidetä sinänsä arvossa. Sosiaalipedagogiikka on nähty myös yhteiskunnan kasvattavan toiminnan teoriana, jolloin sen tehtävänä on ollut erityisesti keskittyä pohtimaan ja säätelemään yhteiskunnan kasvatuksellisia vaikutuksia. Lisäksi sosiaalipedagogiikan on katsottu olevan erityisesti lapsuuteen ja nuoruuteen keskittyvä hyvinvoinnin oppi. (Kurki 2006, 115–116.)

Sosiaalipedagogisen työn lähtökohtana on tietynlainen etiikka. Keskeisimpiä eettisiä periaatteita sosiaalipedagogisessa työssä ovat ihmisen ja ihmisarvon

kunnioittaminen, tasavertaisuus ja vastavuoroisuus. Myös osallisuutta ja yhteisöllisyyttä pidetään erittäin merkittävinä arvoina sosiaalipedagogisessa työssä. Keskeinen lähtökohta sosiaalipedagogiselle työlle on myös ihmisen vahvistaminen itsepuun. (Tast 2007)

Sosiaalipedagogiikka ja kansalaisuus liittyvät toisiinsa vahvasti. Kurjen ja Niivalan (2006, 12) mukaan sosiaalipedagogiikka on sellaista sosiaalista kasvatusta, joka auttaa ihmistä kasvamaan kohti yhteiskuntaa ja yhteiselämää toisten ihmisten kanssa. Kurjen (2006, 115) mukaan kansalaisuuden sosiaalipedagogiikka rakentuu ihmisen yksilöllisestä kokemuksesta ja kasvusta persoonaksi ja yhteisön jäseneksi. Kuten yleisessä sosiaalipedagogiikassa, myös kansalaisuuden sosiaalipedagogiikassa tärkein ongelma on yksilön ja yhteisön välinen suhde.

Toisinaan sosiaalipedagogiikka on ymmärretty yhteiskunnan kasvattavan toiminnan teoriaksi, jonka tarkoituksena pohtia ja säännellä kaikkia yhteiskunnassa olevia kasvatuksellisia vaikutuksia. Tällöin kasvatusta nähdään sellaisiksi ärsykeiksi, joiden avulla yhteiskunnassa päästään yhä korkeammalle sosialisointitasolle. Tällöin sosiaalipedagogiikan voidaan katsoa olevan sellainen kasvatuksen sosiaalinen tiede, jonka eräs keskeinen tavoite on tukea yksilöiden sosiaalista kypsymistä ja kasvua kansalaisuuteen. (Kurki 2006, 116.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan eräänä tavoitteena on luoda kansalaisille sellaisia sosiaalisia rakenteita, joissa heidän yhteiskunnallinen osallisuutensa mahdollistuu ja toteutuu ilman syrjäytyneisyyden tai marginaalisuuden leimaa ja siitä muodostuvaa sosiaalista identiteettiä (Tast 2007). Näin ollen sosiaalipedagogiikan voidaan katsoa liittyvän vahvasti myös kansalaisuuteen ja kansalaiseksi kasvamiseen. Koska sosiaalipedagogisen työn eräs tavoite on luoda yhteiskuntaan sellaisia rakenteita, joissa täysivaltaiseksi kansalaiseksi kasvaminen mahdollistuu, on sosiaalipedagogiikka teoriana erinomainen lähtökohta myös kansalaiseksi kasvamiselle.

Kansalaisuuden sosiaalipedagogiikassa keskeinen sija on erityisesti sosiaalisen pääoman käsitteellä. Sosiaalisesta pääomasta on syntynyt keskustelua viime aikoina hyvin runsaasti, sillä ihmisten katsotaan vieraantuneen yhteisöstään ja yhteisöllisestä elämästä. Sosiaalisen pääoman käsitteelle on esitetty useita eri vaihtoehtoja, mutta kaikille määrittelyille yhteistä on, että se kuvastaa joitakin ihmisten välisiä, lähinnä institutionaalisia, suhteita. (Kurki 2006, 119–122.)

Instituutioissa piilevä sosiaalinen pääoma on kansalaiselle merkittävä asia. Max Weber on korostanut erilaisten ihmisten rakentamien instituutioiden luovien ja toisaalta tukahduttavien voimien välistä merkitystä. Weber korostaa, että pelkät instituutioiden ulkopuoliset päämäärät eivät ole useissa organisaatioissa se merkittävin tekijä, vaan useissa instituutioissa on runsaasti myös sellaisia päämääriä ja merkityksiä, joihin organisaatiossa mukana olevien ihmisten aktiivinen toiminta suuntautuu. Tämä voidaan nähdä ihmistä kehittävänä tekijänä. (Kurki 2006, 124.)

2.3 Kansalaistoiminta

Kansalaistoiminnalla tarkoitetaan sanakirjan mukaan julkista toimintaa yhteiskunnassa, yhteisön jäsenenä, erilaisissa yhdistyksissä tai kansalaisjärjestöissä. Kansalaistoiminnalla tarkoitetaan nimenomaan julkista toimintaa, joka on vastakohtana yksityiselle toiminnalle. Kansalaistoiminnassa on siis kyse toiminnasta julkisten, eli yleisten asioiden parissa. Se on hyvin yhteiskunnallista ja usein myös poliittista toimintaa. (Harju 2003, 9–10.)

Harju (2003, 10) määrittelee kansalaistoiminnalle ominaisiksi piirteiksi ihmisten aktiivisen toiminnan itsestä ulospäin ja yhteisen toiminnan, joka tähtää yhteisen hyvän saavuttamiseen. Keskeinen kansalaistoiminnan tunnusmerkki on myös ihmisten antama työpanos. Työpanoksen suuruus ei ole kovin olennaista, mutta on kuitenkin välttämätöntä, että ihminen ilmentää omaa aktiviteettiään tarjoamalla konkreettista työpanosta.

Kansalaistoiminta on lähtökohdiltaan egoistista, sillä siinä yksilö on toimijana. Aktiivisuuden ja toiminnan tuottama hyöty tulee kuitenkin ohjautua muille kuin itselle tai lähipiirille. Kansalaistoiminnassa on keskeistä, että yksilön ulospäin suuntautuvasta panoksesta on hyötyä jollekin asialle, taholle tai joillekin ihmisille. (Harju 2003, 11.)

Keskeinen tunnusmerkki kansalaistoiminnalle on yhdessä toimiminen. Yksin tehtävät kansalaisaktiivisuuden ilmaukset, kuten keräyksiin lahjoittaminen tai vetoomusten allekirjoittaminen, eivät vielä ole kansalaistoimintaa. Kansalaistoiminnalle ominaista on se, että se on organisoitua ja siinä yksilö voi olla mukana omalla panoksellaan. Kansalaistoiminta edellyttää siis useamman ihmisen panosta. (Harju 2003, 11.)

Kansalaisjärjestöt ovat kansalaistoiminnan keskeisiä toimijoita. Jokaisella kansalaisjärjestöllä on oma tapansa toimia, sillä jokainen kansalaisjärjestö toimii oman viitekehýksensä pohjalta. Jokainen järjestö vaikuttaa myös omalla tavallaan yhteiskunnan kokonaisehitykseen. Kansalaisjärjestöt eroavat selkeästi julkisesta ja yksityisestä sektorista toiminnan tuottajana ja toimintaympäristönä. (Harju 2003, 43.)

Kansalaistoiminta on eräs yhteiskunnan jäsenyyden ilmentymä. Suomalaiset ovat perinteisesti toteuttaneet kansalaistoimintaa kansalaisjärjestöissä, jotka ovat saaneet useimmiten alkunsa yhteiskunnallista muutosta tavoitteleina kansanliikkeinä. Nämä liikkeet ovat pyrkineet edistämään kansalaisten oikeuksia ja vaikutusmahdollisuuksia, mutta myös tarjonneet kansalaisille monenlaisia kasvatuksellisia, kulttuurillisia ja liikunnallisia aktiviteettejä. (Nivala 2006, 50.)

Kansalaistoiminnalle ominainen piirre on sen yleishyödyllisyys. Pääasiallisesti kansalaisjärjestöjen tarkoitus on toimia eri tavoin yleiseksi ja yhteiseksi hyväksi, ilman voiton tavoittelua. Toiminnan voittoa tavoittelematon luonne onkin arvolähtökohta, josta pidetään yhä edelleen tiukasti kiinni. (Harju 2003,

44.) Esimerkiksi useat urheiluseurat toimivat voittoa tavoittelemattomasti ja niiden toiminta perustuu hyvin pitkälle vapaaehtoisten, ilman korvauksia seuran eteen töitä tekevien ihmisten panokseen.

Kansalaistoiminnalla nähdään olevan runsaasti kasvatuksellista merkitystä. Nivala ja Kurki (2006, 14) toteavat, että vapaa sivistystyö ja erityisesti useat sosiaaliset ja yhteiskunnalliset liikkeet ovat osa suomalaista, varsin sosiaalipedagogista kansalaistoimintaa. Muun muassa nuorisoseuraliike ja urheilutoiminta pyrkivät omalta osaltaan tukemaan osallistuvan kansalaisuuden kasvatuksellisuutta.

Harju (2003, 49–70) toteaa kansalaistoiminnalla olevan muun muassa yksilön oppimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin vaikuttavia tekijöitä. Tässä opinnäytetyössä keskeinen kiinnostuksen kohde on urheiluseuran junioritoiminta kansalaistoiminnan muotona ja sen kasvattavat vaikutukset nuoriin urheilijoihin. Tutkimuksen eräänä tarkoituksena on tarkastella, millaisia kokemuksia nuorilla on urheiluseuran junioritoiminnasta ja sen merkityksestä heidän kansalaiseksi kasvamiseen. Siksi on syytä eritellä, millaisia merkityksiä kansalaistoiminnalla nähdään yksilön kannalta olevan.

2.3.1 Oppiminen

Oppiminen määritellään Yrjö Engeströmin mukaan ihmisen tietoiseksi ja tavoitteelliseksi henkiseksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on ympäröivän todellisuuden hallitseminen ja ymmärtäminen. Pentti Sydänmaalakka sen sijaan kuvaa oppimista prosessiksi, jossa yksilö hankkii uusia tietoja, taitoja, asenteita, kokemuksia ja kontakteja, joiden tarkoitus on johtaa yksilön toiminnan muutoksiin. (Harju 2003, 50.)

Kansalaistoiminnalle ominaista on sen sisäänrakennettu toimintamalli, joka mahdollistaa ihmiselle tilaisuuden itsensä kehittämiseen oman toiminnan kautta. Kansalaistoimintaan osallistumalla ihminen voi kasvaa ja oppia, vaikka hän ei tietoisesti olisikaan asennoitunut toimintaan oppimisen lähtökohdistaan. Kasvaminen ja oppiminen tulevatkin ikään kuin kansalaistoiminnan sivutuotteena. Tietoinen oppimisasenne voi kuitenkin mahdollistaa toiminnan vaikuttavuuden moninkertaiseksi. (Harju 2003, 49.)

Kansalaistoimintaa voidaan pitää merkittävänä oppimisen paikkana. Vaikka suuri osa elämässä ja työelämässä tarvittavista tiedoista ja taidoista hankitaan virallisen koulutusjärjestelmän piirissä, on myös koulutusjärjestelmän ulkopuolinen aika erittäin tärkeä oppimisympäristö. Mahdollisuuksien määrän kasvu ja siihen liittyvä ennakoimattomuus ja vaatimus valintojen tekemisestä vähentävät muodollisen ja kaavamaisen kasvatuksen merkitystä. Virallinen koulutusjärjestelmä ei ole enää kykenevä tarjoamaan kaikkea sitä osaamista ja valmiutta, jota ihminen elämässään tarvitsee. (Harju 2003, 50.)

Koulutusjärjestelmän ulkopuolella merkittävin oppimisympäristö on vapaan sivistystyön ja kansalaistoiminnan parissa. Vapaalla sivistystyöllä tarkoitetaan Suomessa muun muassa kansalais- ja työväenopistoissa tarjottavaa opetusta ja sivistystä. Vapaan sivistystyön ja kansalaistoiminnan parissa tapahtuvaa oppimista kutsutaan yleensä nonformaaliksi eli epämuodolliseksi oppimiseksi tai informaaliksi eli arkioppimiseksi. Tämän kaltainen oppiminen ei ole järjestelmällisten oppimistavoitteiden mukaista, vaan useimmiten se on tahatonta ja sattumanvaraista ja se tapahtuu monenlaisen toiminnan sivutuotteena. (Harju 2003, 51.)

Kansalaistoiminta tarjoaa ihmiselle hyvän mahdollisuuden harjaannuttaa luontevasti omia perustaitojaan. Perustaitoja, joita ovat muun muassa kuunteleminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen, tarvitaan nyky-yhteiskunnassa pärjäämiseksi. Kansalaistoiminnan piirissä mahdollistuu myös lisätaitojen oppiminen, joita ihminen tarvitsee muun muassa hankkiakseen uutta tietoa, sopeutuakseen jatkuvasti muutoksessa olevaan yhteiskuntaan ja lisätäkseen omia osallistumismahdollisuuksiaan. (Harju 2003, 54.)

Harjun (2003, 55) mukaan oppiminen kansalaistoiminnan piirissä on yleensä konstruktivistista. Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen aktiivisesti kerää ja käsittelee tietoa, eikä vain passiivisesti varastoi sitä. Oppiminen tapahtuu usein myös sosiaalisessa prosessissa. Kansalaistoiminnan piirissä tapahtuu hyvin runsaasti yksittäisten ihmisten aktiivista toimintaa, jolloin syntyy hyvinkin intensiivisiä oppimiskokemuksia.

Ihminen voi oppia kansalaistoiminnan myötä elämässä tarvittavaa, todellista osaamista. Kansalaisjärjestöissä ihminen voi saavuttaa sellaisia taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan nyky-yhteiskunnassa pärjäämiseen, kuten elämänhallintataitoja, ihmissuhdeosaamista ja kykyä arvioida omaa toimintaa ja sen vaikutuksia. Oppiminen voi lisätä muun muassa ihmisen valmiuksia osallistua työelämään ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Kansalaistoiminnan piirissä ihminen oppii siis runsaasti kansalaisvalmiuksia. (Harju 2003, 56.)

2.3.2 Sosiaalinen pääoma

Kansalaistoiminnan katsotaan synnyttäneen merkittävän paljon sosiaalista pääomaa ihmisten keskuudessa. Sosiaalinen pääoma rakentuu hyvin pitkälle luottamuksen, vuorovaikutuksen ja sosiaalisten verkostojen myötä, joita suomalaisen kansalaistoiminta on vahvasti rakentanut. Kansalaistoiminnan tuottaman sosiaalisen pääoman katsotaan lisäävän koko yhteiskunnan sosiaalista pääomaa ja parantavan ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. (Harju 2003, 67–68.)

Robert D. Putnamin määrittelyn mukaan sosiaalisen pääoman käsitteellä tarkoitetaan niitä sosiaalisen rakenteen ulottuvuuksia, jotka helpottavat yksilöiden ja ryhmien vuorovaikutusta ja kiinteyttä. Näitä ulottuvuuksia ovat muun muassa luottamus, sosiaaliset verkostot ja jaetut normit. Näiden ulottuvuuksi-

en katsotaan edistävän sosiaalista vuorovaikutusta ja sen myötä tehostavan yhteiskunnan yhteisöjen toimintakykyä. (Harju 2003, 61.)

Sosiaalisen pääoman käsitteelle on kuitenkin melko erilaisia tulkintoja. Kurki (2006, 120) esittää sosiaalisen pääoman käsitteen selitykseksi Saska Snelmannin määrittelyä, jonka mukaan sosiaalinen pääoma on sellaista ihmisten välistä toimintaa, josta on taloudellista hyötyä. Laajemmin tarkasteltuna sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan Kurjen (2006, 121) mukaan kaikkia niitä verkostoja, instituutioita ja normeja, jotka muokkaavat ja säätelevät yhteiskunnan sosiaalisia suhteita. Ellonen (2008, 157) taas toteaa, että sosiaalisella pääomalla viitataan yleensä ihmisten väliseen luottamukseen ja osallistumiseen, sekä toisten ihmisten tukemiseen ja yhdessä tekemiseen.

Sosiaalista pääomaa pidetään yleisesti merkittävimpanä pääoman lajina. Muita pääoman lajeja sosiaalisen pääoman ohella ovat rahapääoma, fyysinen pääoma ja henkinen pääoma. Sosiaalista pääomaa pidetään näistä merkittävimpanä siitä syystä, että ilman sitä ei muillakaan pääomilla olisi juuri minkäänlaisia arvoja. (Harju 2003, 61.)

Sosiaalisesta pääomasta on käyty viime aikoina runsaasti keskustelua ja sitä on myös tutkittu paljon. Keskustelua on synnyttänyt muun muassa huoli siitä, että ihminen on nähty vieraantuneen yhteisöistään ja yhdistyksistään. (Kurki 2006, 120.) Sosiaalista pääomaa pidetään merkittävänä yhteiskunnassa menestymiseen vaikuttavana tekijänä. Sosiaaliseen pääomaan on ollut aiheellista kiinnittää huomiota, sillä tutkimuksien mukaan on kiistatonta todeta, että siellä missä sosiaalinen pääoma on korkea, ihmiset voivat paremmin ja yhteiskunta toimii tehokkaammin. (Harju 2003, 61.)

Kansalaistoiminnalla nähdään siis olevan suuri vaikutus sosiaalisen pääoman syntymiseen. Kansalaistoiminta mahdollistaa ihmisten välisen kohtaamisen, jota myöten ihmiset oppivat tuntemaan toisiaan paremmin ja heidän välilleen kehittyä luottamusta. Kansalaistoiminnassa painottuva yhteinen tekeminen mahdollistaa aitojen vuorovaikutustilanteiden syntymisen ja sellaisten verkostojen rakentumisen, joiden myönteiset vaikutukset heijastuvat myös yksilöiden henkilökohtaiseen elämään ja työhön. (Harju 2003, 68.)

Kaikissa länsimaissa voidaan nähdä sosiaalisen pääoman vähentyneen 1960-luvulta alkaen. Monet yksilölliset ja yhteiskunnalliset ongelmat johtuvatkin osittain sosiaalisen pääoman katoamisesta. Sosiaalisen pääoman vähenemiseen on etsitty erästä ratkaisua kansalaistoiminnan vahvistamisesta. Erityisesti lapsia ja nuoria tukevan kansalaistoiminnan katsotaan olevan tärkeä väline sosiaalisen pääoman lisäämisessä. (Harju 2006, 67–68.) Sosiaalisen pääoman lisääminen on merkityksellistä, sillä Ellosen (2008, 157) mukaan sosiaalinen pääoma nähdään oleva osa ihmisen sosiaalisia voimavaroja.

2.3.3 Yhteisöllisyys

Kansalaistoiminnan voidaan nähdä luovan yhteisöllisyyttä. Viime aikoina yhteisöllisyys on puhuttanut ihmisiä runsaasti ja sen katoamista pidetään kielteisenä asiana, sillä yhteisöllisyydellä katsotaan olevan myönteisiä vaikutuksia ihmiseen. Yhteisöön kuulumisen onkin yksi ihmisen keskeisimmistä perustarpeista. Suhteet muihin ihmisiin ovat yksilölle äärimmäisen tärkeitä, sillä ihminen kehittyy ja elää vain suhteessa muiden ihmisten kanssa. (Harju 2003, 70–72.)

Yhteisöllisyydellä voidaan tarkoittaa eri asioita: se voidaan nähdä alueellisesti rajattuna yksikkönä, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä tai symbolista yhteisyyttä osoittavana yksikkönä. Yhteisöksi kutsutaan yleisesti kuitenkin lähes mitä vain järjestelmää, jonka sisällä on jatkuvaa vuorovaikutusta ja jonka jäsenet kokevat, että heillä on keskenään jotakin yhteistä. Tämä yhteisyys voi perustua esimerkiksi intresseihin, yhteisiin toimiin, harrastuksiin tai maailmankatsomukseen. (Harju 2003, 70–71.)

Yhteisöllisyyden merkitystä ei voi kuitenkaan korostaa liikaa. Harjun (2003, 72) mukaan ihminen kehittyy yhteisössä itseään ja toista ihmistä ymmärtävänä, eli sosiaalisena olentona. Yhteisöt ovatkin juuri niitä paikkoja, joissa tällainen kehitys on mahdollista tapahtua. Sosiaalisesti rikas ympäristö on ihmiselle äärimmäisen tärkeää, sillä ilman sellaista ihmisen identiteetti ei voi rakentua kunnolla.

Kansalaistoiminta on ollut merkittävä yhteisöllisyyden luoja ja ylläpitäjä yli sadan vuoden ajan Suomessa. Kansalaistoiminnan myötä on tuotettu runsaasti sosiaalisia verkostoja, vuorovaikutusta ihmisten välille ja järjestetty yhteistä toimintaa. Nämä tekijät ovat tuottaneet runsaasti sekä toiminnallista että symbolista yhteisöllisyyttä. (Harju 2003, 87.)

Vaikka nykyisin kansalaistoiminnassakin yhteisöllisyyden luonne on muuttunut enemmän myös yksilöllisiä mahdollisuuksia korostavaan toimintatapaan, on se silti edelleen vahva yhteisöllisyyden tuottaja. Nykyisin kansalaistoiminta useasti mahdollistaa ihmisille vain pelkän osallistumisen valmiiksi järjestettyyn toimintaan, eikä se velvoita ihmisiä osallistumaan itse toiminnan tuottamiseen ja järjestämiseen. Kansalaistoiminnan luonne tulee kuitenkin aina pysymään yhteisöllisenä, sillä kansalaistoiminnan perusteisiin kuuluu, että se kerää yhteen useita ihmisiä. (Harju 2003, 88–89.)

2.4 Urheiluseura kasvattajana

Suomalaisia urheiluseuroja voidaan pitää erityisen ainutlaatuisina ilmiöinä. Urheiluseurat ovat olleet niiden perustamisesta saakka keskeisiä toimijoita liikunnan järjestäjinä. Toisaalta urheiluseuroilla on pitkään ollut myös kansanliikkeenomaisia ominaisuuksia. Esimerkiksi mikään toinen harrastus- tai järjestötoiminnan muoto ei tavoita niin laajasti lapsia ja nuoria kuin urheiluseu-

rat. (Itkonen & Nevala 1993.) Kansalaistoiminnan avulla ylläpidetyt urheiluseurat tarjoavat mahdollisuuden liikunnan monipuoliseen harrastamiseen, mutta urheiluseuroilla on myös runsaasti muitakin merkityksiä yksilöille. (Koski 1994, 99).

Suomessa toimii tällä hetkellä noin 9000 rekisteröityä ja aktiivista urheiluseuraa (SLU, Liikunnan ja urheilun maailma, 13/05). Urheiluseurojen tarjoaman toiminnan kirjo on laaja ja seurojen merkitys sekä yksilöille että yhteiskunnalle on huomattava ja moniulotteinen. Seurat tarjoavat lukuisia erilaisia osallistumisen ja harrastamisen muotoja, joihin kansalaiset voivat osallistua. (Koski 2000, 43.)

Urheiluseurat ovat olleet aina jäsenilleen erittäin merkittäviä. Järjestökulttuuri virisi 1900-luvulla nopeasti ja tuolloin rakennettiin tuhansia seuran- ja työväentaloja. (Hentilä 1993, 25.) Yhä edelleen urheiluseuroilla on merkittävä sija useiden ihmisten elämässä. Kosken (1994, 99) mukaan urheiluseura on sosiaalinen yhteenliittymä, jossa ihmisille tarjoutuu mahdollisuus keskinäiseen vuorovaikutukseen, jonka arvo on epäilemättä mittava.

Urheiluseuroissa liikunnan harrastaminen on yleensä säännöllistä ja aktiivista, eikä liikuntaa tarvitse harrastaa yksin. Urheiluseuran toimintaan osallistuvalla seuran keskeisintä antia ovatkin kohentuva kunto sekä toiminnan myötä syntyvät ihmissuhteet ja kontaktit. Lisäksi urheiluseuroissa tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet ovat yleensä tasapainoisen elämän mahdollistavia ja yleisesti hyväksytyjä harrastuksia. Myöskään toiminnan tarjoamia terveydellisiä vaikutuksia ei voida sivuuttaa. (Koski 1994, 98–102.)

Urheiluseuroilla on runsaasti yhteiskunnallisia merkityksiä. Esimerkiksi urheiluseuroissa, jotka edustavat vapaan kansalaistoimintaa, toiminta perustuu usein demokratiaan ja yhteisvastuullisuuteen. Urheiluseuroissa on yleensä yhteisesti hyväksytyt toimintaperiaatteet, jotka lisäävät seurassa olevien toimijoiden välillä yhteisöllisyyttä sekä seurassa että yhteiskunnallisella tasolla. Seuraan kuulumisen voidaan nähdä tukevan sekä yksilön että yhteisön identiteettiä, joka lisää ihmisten tarvitsemaa turvallisuuden tunnetta. Tämän kaltainen kuulumisen tunne on merkittävää jokaiselle, mutta erityisen merkittävää se on erilaisille marginaaliryhmille, kuten maahanmuuttajille. (Koski 1994, 102.)

Hyvin organisoitu liikunta - ja urheiluseura tarjoaa myös erinomaisen välineen yhteiskunnalle ihmisten sosiaalistamiseen. Urheiluseuroissa ihmiset sosiaalistetaan ja sopeutetaan yhteiskunnan jäsenyyteen ja kasvatetaan kohti oikeanlaista ja hyväksyttävää arvomaailmaa. Tämän liikunnan ja urheilun tarjoaman sosiaalistamisen välineen arvioidaan olevan käytössä lähes jokaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi urheiluseuroissa mahdollistuva kansalaistoiminta tarjoaa mielekkään ja aktiivisen tavan vapaa-ajan käyttämiseen. Seurassa toimiminen voidaan nähdä myös sosiaalisia ongelmia ehkäisevänä tekijänä, sillä seurassa harrastaminen ehkäisee yleensä passivoitumista ja toimettomuutta. (Koski 1994, 102.)

Urheiluseurat ovat merkittävä kasvatusinstituutio yhteiskunnassamme. Lämsän (2009, 15) mukaan liikunta ja urheilu ovat suomalaisten lasten suosituimpia vapaa-ajan harrastuksia. Lapsista ja nuorista yli 90 prosenttia kertoo harrastavansa liikuntaa säännöllisesti. Suomessa lasten ja nuorten suurimpia liikuttajia ovat urheiluseurat, joita toimii tällä hetkellä maassa noin 9000 kappaletta. Niissä eri urheilulajeja harrastaa vuosittain noin 420 000 lasta ja nuorta, mikä vastaa noin 42 prosentin osuutta 3–18-vuotiaista lapsista ja nuorista. Urheiluseurojen junioritoiminta toteutuu pääasiassa vapaaehtoisten toimijoiden varassa. Urheiluseuroissa arvioidaan toimivan noin 530 000 henkilöä erilaisissa vapaaehtois- ja luottamustoimissa.

Urheilun odotetaan tuottavan tiettyjä, ennalta sovittuja vaikutuksia yhteiskuntaan. Suomalaisen urheiluliikkeen juuret ovatkin kansalaistoiminnassa ja nuorten sosiaalistamisessa. Tästä syystä urheilulle on kirjattu Suomessa vahva kasvatuksellinen tehtävä, jonka ensisijaiseksi tavoitteeksi nähdään lasten ja nuorten kasvatus terveeseen ja liikunnalliseen elämäntapaan. (Lämsä 2009, 15.) Urheilulla ja seuratoiminnalla nähdään olevan runsaasti myös muita myönteisiä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.

Lapsi oppii seuratoiminnassa liikunnan ja tiettyjen lajien perustaitojen ohella usein myös toimimaan ryhmässä, kunnioittamaan ja noudattamaan sääntöjä, toimimaan kurinalaisesti ja tavoitteellisesti. Nykyisin urheiluseuroissa suositetaan yhä enemmän lasten mahdollisuuksia omaehtoisen toiminnan synnyttämiseen, jolloin lapset saavat itse muovata omat sääntönsä ja organisoida omaa toimintaansa. Lapsuudessa mielekkäällä tavalla toteutettu toiminta luo usein pohjan koko elämän kestäväälle liikunnalliselle elämäntavalle. (Koski 1994, 99.)

Urheiluseurantoiminnassa mukana olevien lasten ja nuorten ystäväpiiri on usein laaja. Arkihavainnot voivat osoittaa, että urheiluseurojen kaltaisten kansalaistoimintajärjestöjen merkitys pysyvien ystävyys-suhteiden syntymiselle on huomattava. Myös sellaiset sosiaaliset kontaktit, joita nuoret saavat seuratoiminnan piirissä vastakkaiseen sukupuoleen sekä vanhempaan sukupolveen, ovat epäilemättä merkittäviä. Seuratoiminnan puitteissa syntyvät kontaktit ovat usein luontevia, vaikka tiettyssä ikävaiheessa tällaisten kontaktien syntyminen saattaa olla muutoin vaikeaa. (Koski 1994, 99.)

Urheiluseuroilla ja niiden järjestämällä junioritoiminnalla nähdään siis olevan hyvin suuri merkitys sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Useissa teoksissa korostetaan runsaasti urheilun ja urheiluseurojen myönteisiä vaikutuksia ja esitetään perusteluja sille, miksi urheilu on oivallinen kasvatusympäristö. On kuitenkin syytä tarkastella hieman lähemmin, mikä tekee urheilusta niin hyvän kasvatusympäristön kuin sen väitetään olevan.

Urheilulla nähdään olevan tiettyjä piirteitä, jotka tekevät siitä hyvän kasvatuksen välineen. Tällaisia ominaispiirteitä ovat esimerkiksi vapaaehtoisuus ja aktiivinen toiminta, joka mahdollistuu urheiluharrastuksessa. Usein urheilua harrastavat ovat motivoituneita ja heillä on sisäinen halu toimia. Urheilussa

mahdollistuva vuorovaikutus ja ihmissuhteet tekevät myös urheilusta hyvän kasvatusareenan. Lisäksi urheilu on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, mikä opettaa pitkäjänteisyyttä ja tavoitteen asettelua. Urheilu itsessään luo usein myös erinomaisia kasvatustilanteita, jotka valmentajan tulisi käyttää hyväkseen kasvatuksen kannalta. (Liukkonen 1990, 47–48.)

Vaikka urheiluseurojen toiminnan vaikuttavuudesta on runsaasti myönteistä näyttöä ja urheilua pidetään yleisesti kasvattavana ja hyväksyttävänä harrastuksena, ei voida varauksettomasti olettaa, että urheilulla on aina tämän kaltaisia vaikutuksia. Liukkonen (1990, 41) toteaaakin, että tutkimukset ovat kiistattomasti todistaneet, että urheilu itsessään ei kasvata hyviin tai huonoihin arvoihin ja käyttäytymismalleihin, vaan kaikki riippuu siitä, miten urheiluharrastus on järjestetty ja miten lapsi huomioidaan urheilussa. Urheilu voi toimia hyvänä kasvatusympäristönä lapselle, kunhan sen järjestämisessä on huomioitu tietyt kasvatukselliset seikat.

Urheilu on sekä väline, jolla kasvatetaan, mutta myös tavoite, jota kohti kasvatetaan. Kasvatuksen urheilussa voidaan nähdä käsittävän urheilijan kehittymisen sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Kasvatus nähdään tapahtumana, jossa kasvattaja vaikuttaa kasvatettavaan ja saa näin kasvatettavassa aikaan ajattelun ja käyttäytymisen muutoksia. Urheilussa valmentaja on yleensä tässä kasvattajan roolissa ja hän vaikuttaa valmennettaviensa paitsi fyysiseen ja tekniseen kehittymiseen myös moraaliseen ajatteluun, myönteellisen kykyyn ja koko persoonallisuuden kehittymiseen. (Liukkonen 1990, 42.)

Liukkonen (1990, 42–43) on esitellyt muutamia seikkoja, jotka urheiluseuran kasvatustyössä tulisi huomioida, jotta toiminnalla olisi myös hyviä, kasvatuksellisia vaikutuksia. Liukkonen korostaa muun muassa lapsen ja nuoren minäkäsityksen ja identiteetin kehittymisen tukemista. Erityisen tärkeätä on muun muassa riittävän realistisen minäkäsityksen oppiminen. Minäkäsitykseen liittyvät vahvasti myös itsearvostus ja itseluottamus, joita urheilussa pyritään tukemaan mahdollistamalla lapselle ja nuorelle onnistumisen kokemuksia. Valmentajalla on myös suuri rooli tukea urheilussa mukana olevia niin kutsuttuja heikkoja lenkkejä, jotka helposti jäävät lahjakkaampien varjoon. Heitä valmentaja voi tukea esimerkiksi auttamalla heitä löytämään omat vahvuutensa ja hyvät puolensa ja tuomalla niitä esille.

Liukkonen (1990, 44–45) painottaa myös itsearvostuksen kehittymisen tärkeyttä. Urheilu saattaa hänen mukaansa vaikuttaa myös kielteisesti lapseen ja nuoreen ja erityisesti itsearvostukseen, mikäli valmentaja käyttää runsaasti kielteistä palautetta ja istuttaa liikaa nuorta urheilijaa vaihtopenkillä. Myös joukkuetoverit ja vanhemmat saattavat murentaa lapsen tai nuoren itsearvostusta, mikäli he antavat ymmärtää, etteivät arvosta tämän urheilullisia ja liikunnallisia taitoja. Itsearvostuksen kehittymisen tukemisessa palautteen antaminen ja erityisesti yrittämään kannustaminen ovat valmentajan merkittävimpiä tehtäviä.

Merkittävää lapsi - ja nuorisourheilussa on yrittämiseen tukeminen. Palautteen antamisessa merkittävää on kiinnittää huomiota myös yrittämiseen, ei niinkään pelkkään lopputulokseen. Myönteistä palautetta, kehumista ja kiitosta tulisikin lapsi- ja nuorisourheilussa viljellä aina, kun lapsi tai nuori tekee suorituksensa kaikkensa yrittäen. Valmentajalla on myös suuri merkitys nuorten urheilijoiden kokeman pätevyyden kehittämisessä, joka vaikuttaa yleensä suoranaisesti motivaatioon jatkaa harrastusta. Pätevyyden tuntemisen tukeminen on hyvin tärkeää erityisesti heikon minäkuvan omaavien lasten ja nuorten kohdalla. (Liukkonen 1990, 44–45.)

Urheilu ei siis itsessään kasvata hyvään eikä pahaan, vaan olennaista on, miten urheiluharrastus on järjestetty ja millaiset aikuiset harrastusta ohjaavat. Kuten Liukkonen (1990, 48) toteaa, urheilussa mahdollistuvat erilaiset kasvatustilanteet, joissa olennaista on, kuinka valmentaja käyttää kasvatuksellisesti hyväkseen nämä tilanteet. Liikuntaa ja urheilua ohjaavat aikuiset ovat siis avainasemassa, kun puhutaan urheilun kasvatuksellisuudesta. Erittäin merkittävää on, millaista asenne - ja arvomaailmaa valmentaja valmennustyössään lapsille ja nuorille siirtää eteenpäin.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen alussa on laadittava tutkimusongelma. Tämän asettaminen on kuitenkin usein melko haastavaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös usein varauduttava siihen, että tutkimusongelma saattaa muuttua tutkimuksen edetessä. Usein puhutaankin mieluummin tutkimustehtävästä, eikä tutkimusongelmasta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimustehtävä asetetaan yleiselle tasolle. Tutkimuskysymystä on kuitenkin syytä hieman spesifioida, jotta tutkimus ei jäisi vain aineiston luokittelun tasolle. Tutkijalla on siis oltava aina jonkinlainen käsitys tutkimuksen kysymysten asettelusta. (Hirsjärvi ym. 2008. 121–122.)

Perinteisen kaavan mukaisesti etenevässä tutkimuksessa ongelma pyritään esittämään mahdollisimman selkeästi ja se pyritään rajaamaan mahdollisimman tarkasti. Tutkimukseen tulisi löytää jonkinlainen johtoajatus, jonka mukaisesti voidaan määritellä myös tutkimuksen pääongelma. Analysoimalla ja täsmentämällä pääongelmaa, löydetään tutkimukseen myös osaongelmat, joista voidaan käyttää myös nimitystä alaongelmat. Tämän kaavan noudattaminen ei kuitenkaan ole täysi välttämättömyys, sillä toisinaan tutkimuksissa saattaa olla esimerkiksi vain yksi iso pääongelma tai useita samantasoisia ongelmia, jolloin jakoa pää- ja alaongelmiin ole mielekästä tehdä. (Hirsjärvi ym. 2008, 122.)

Tässä tutkimuksessa tutkimustehtävänä on selvittää nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta ja siitä, miten urheiluseuran junioritoiminta vaikuttaa heidän kansalaiseksi kasvamiseensa. Tutkimustehtävästä on laadittu kolme tutkimuskysymystä, joihin tutkimuksessa etsitään vastauksia:

1. Miten urheiluseuran junioritoiminta tukee nuoren kansalaiseksi kasvua?
2. Millaisia valmiuksia urheiluseuran junioritoiminta kehittää nuoressa?
3. Mikä merkitys urheiluseuran junioritoiminnalla on nuorelle?

Koska tutkimustehtävä on itsessään melko laaja, eikä se rajaa vielä kovin tarkasti, mitä tutkimuksessa halutaan tarkalleen ottaen selvittää, on perusteltua laatia tutkimustehtävän alle tutkimuskysymyksiä. Tutkimuskysymykset tarkentavat tutkimustehtävää ja auttavat muun muassa tutkimuksen aineistoa hankittaessa tutkijaa rakentamaan haastattelun rungon siten, että tutkimustehtävään saadaan syvällisempiä vastauksia.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus on siis kvalitatiivinen, eli laadullinen, joten sen aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät on valittu laadulliseen tutkimukseen soveltuviksi. Seuraavaksi kuvataan kvalitatiivisen tutkimuksen erityispiirteitä, tutkimuksen kohdejoukkoa, tutkimuksen toteuttamista ja perustellaan tutkimuksen toteuttamisen valinnat teorian avulla.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Tutkimuksessa tämä on otettava huomioon, sillä tutkimusta tehdessä voi aiheesta löytyä monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa oleellista onkin pyrkiä tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Keskeistä on myös pitäytyä arvolähtökohdissa, koska arvot useasti muovaavat sitä, miten ymmärrämme tutkimamme ilmiön. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.)

Kvalitatiivinen tutkimus on ollut käytössä suomalaisessakin yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa monimuotoisesti. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tiettyjä ominaisia piirteitä. Tutkimus on useimmiten luonteeltaan hyvin kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto hankitaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Aineiston hankinnassa suositaan ihmisiä, eli tutkija luottaa tutkimusta tehdessään enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin erilaisilla mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Aineiston hankinnassa tyypillistä on myös käyttää sellaisia metodeja, jotka päästävät tutkittavien todellisen äänen ja näkökulman esille. Tämän kaltaisia metodeja

ovat esimerkiksi teemahaastattelua ja osallistava havainnointi. Tutkimuksen kohdejoukon valinta tehdään tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisesti. (Hirsjärvi ym. 2008, 157–160.)

Ominaista kvalitatiiviselle tutkimukselle on myös induktiivisen analyysin käyttö. Tällöin tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa tutkimuksessaan odottamattomia seikkoja. Tämän vuoksi tutkimuksen lähtökohtana ei ole hypoteesin tai teorian testaaminen, vaan kootun aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on myös tutkimuksen joustavuus, sillä usein tutkimussuunnitelma muovautuu tutkimuksen edetessä. Tutkimusta toteutetaan joustavasti ja suunnitelmiin voidaan tehdä muutoksi olosuhteiden niin vaatiessa. (Hirsjärvi ym. 2008, 160.)

Tässä opinnäytetyössä toteutettava tutkimus on kvalitatiivinen. Koska tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta, on selvää, että kohdejoukoksi on valikoitu tietty ryhmä. Tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat todellisen elämän ilmiöt ja tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastattelua, joka antaa tutkittaville mahdollisuuden tuoda omia ajatuksiaan aidosti esille. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole saada selville numeerisesti mitattavia tuloksia, joten on luonnollista, että tutkimus on kvalitatiivinen.

4.2 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena ovat lentopalloa säännöllisesti urheiluseurassa harrastavat nuoret tytöt. Kohdejoukko on akaalaisessa lentopallon ja beachvolleyn erikoisseurassa A-Volleyssa harjoitteleva ja pelaava juniorijoukkue. Joukkueen jäsenet ovat iältään 12–16-vuotiaita. Joukkueeseen kuuluu yhdeksän pelaajaa, joista tähän tutkimukseen osallistui kahdeksan. Yksi pelaajista jäi haastattelun ulkopuolelle, koska hän asuu eri paikkakunnalla ja on joukkueen mukana vain peleissä. Hänen kohdallaan haastattelua ei siis saatu toteutettua pitkän välimatkan vuoksi. Joukkueen jäsenet ovat harrastaneet lentopalloa vähintään vuoden ajan, suurin osa kuitenkin jo useita vuosia. Joukkueen valmentajina toimivat kaksi aikuista, pitkään juniorityötä tehnyttä valmentajaa. Joukkue harjoittelee yhdessä noin kahdesti viikossa.

Tutkimuksen kohdejoukoksi haluttiin valita noin yläkouluikäiset nuoret, koska heistä useimmat ovat harrastaneet urheiluseurassa jo useamman vuoden ja lisäksi heillä on jo valmiuksia pohtia ja keskustella itsestään ja omaan kasvamiseensa liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi heidän iässään itsenäiseksi nuoreksi ja kansalaiseksi kasvamiseen liittyvät seikat ovat melko ajankohtaisia, joten ikäryhmä osoittautui myös siltä osin hyväksi kohderyhmäksi. Sukupuoleksi valikoituivat tytöt siitä syystä, ettei A-Volleyssa tutkimuksen tekemisen hetkellä ollut vastaavan ikäistä poikajuniorijoukkuetta.

Alun perin ajatuksena oli haastatella myös joukkueen kahta valmentajaa, mutta tutkimuksen rajauksen ja aikaresurssien vuoksi valmentajien haastattelemi-

nen jäi pois. Tämä oli lisäksi sen vuoksi perusteltua, että tutkimuksessa pääpaino ja mielenkiinto ovat nimenomaan nuorten kokemusten selvittämisessä. Mikäli mukaan olisi otettu myös aikuisten näkökulmat, olisi tutkimustehtävän asettelu muuttunut. Tutkimuksen mielenkiinnon keskittäminen vain nuoriin takasi siis sen, että tutkimus säilyy selkeänä ja rajattuna.

4.3 Aineiston keruu

Tutkimusta varten aineisto hankitaan haastattelemalla tutkimusjoukkoa. Hirsjärven ym. (2008, 199–201) mukaan haastattelu on siinä suhteessa ainutlaatuisen tapa kerätä aineistoa, että siinä ollaan suorassa kielellisessä yhteydessä tutkittavan kanssa. Tästä seuraa sekä hyötyjä että haittoja. Merkittävin etu haastattelussa on joustavuus aineistoa kerätessä: haastattelua tehdessä aineiston keruuta voidaan säädellä tilanteen mukaisesti ja vastaajia myötäillen. Haastattelun eduksi nähdään myös se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan yleensä helposti mukaan tutkimukseen. Hirsjärvi ym. (2008, 201) painottavat myös haastattelun huonoja puolia, joita ovat muun muassa haastattelun aikaa vievyys ja haastattelun luotettavuus, sillä usein haastatteluissa ihmisillä on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia.

Tiedonkeruumenetelmän tulee olla perustellusti valittu. Vaikka kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on yleensä päämenetelmä, sitä ei tule valita pohtimatta aineistonkeruumenetelmäksi. (Hirsjärvi ym. 2008, 200.) Tähän tutkimukseen haastattelun valitseminen aineistonkeruumenetelmäksi on perusteltua siitä syystä, että tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella nuorten omia kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta. Haastattelemalla kohdejoukkoa saadaan esille mahdollisimman aidosti ja luotettavasti heidän kokemuksensa ja ajatuksensa. Lisäksi haastattelu antaa mahdollisuuden toimia haastattelutilanteessa joustavasti, jolloin on mahdollisuus esimerkiksi erinäisiin lisäkysymyksiin tai tarkennuksiin saada esille olennaista tietoa tutkimuksen tarkoitusta ajatellen.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ja teema-alueet on määritelty etukäteen ennen haastattelua. Menetelmässä ei ole kuitenkaan tarkoin määritelty haastattelussa esitettäviä kysymyksiä, eikä niiden järjestystä ole suunniteltu tarkasti etukäteen. Haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että kaikki etukäteen mietityt teema-alueet käydään haastattelun aikana läpi. Teemojen ja kysymysten järjestys voi kuitenkin vaihdella vapaasti eri haastatteluissa. Haastattelijalla on haastattelussa mukana tukilista aihealueista, mutta ei välttämättä varsinaisia kysymyksiä. (Eskola & Suoranta 2005, 86.)

Kiinnostuksen kohteina olevat aihealueet ovat määritelty etukäteen ja on laadittu niihin liittyviä kysymyksiä (Liite 2). Nämä teemat ja kysymykset toimivat haastattelussa haastattelijan tukena, mutta haastattelussa ei ole tarkoitus noudattaa järjestelmällisesti ennalta laadittua kaavaa, vaan edetä keskustelunomaisesti kuitenkin huolehtien, että kaikki suunnitellut teemat käydään lä-

pi. Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina, eli paikalla on kulloinkin vain haastateltava ja haastattelija. Hirsjärven ym. (2008, 205) mukaan yksilöhaastattelu onkin tavallisin muoto haastatteluissa. Lisäksi tässä tapauksessa yksilöhaastattelun valinta on perusteltua, sillä haastatteluissa käsitellään nuorten melko henkilökohtaisia asioita ja heidän omia kokemuksiaan muun muassa joukkueesta, urheilusta ja valmentajista, jolloin on haastateltavan edun mukaisempaa, että hän on yksin haastattelutilanteessa. Myös muiden nuorten läsnäolo haastattelutilanteessa saattaisi vaikuttaa haastateltavan vastauksiin.

Haastattelut toteutettiin nuorten lentopalloharjoitusten yhteydessä tammi – ja helmikuussa 2010. Nuorten lentopalloharjoitusten jälkeen yksi tai kaksi nuorta jäi palloiluhallin tiloihin haastatteluun ja heidät haastateltiin yksitellen. Näin haastatteluun osallistumisen kynnyksessä pyrittiin saamaan mahdollisimman alhaiseksi ja aiheuttamaan mahdollisimman vähän vaivaa haastatteluun osallistuville. Haastattelut toteutettiin tilassa, jossa ulkopuolisten henkilöiden ei ollut mahdollista kuulla haastatteluja. Haastattelut tallennettiin nauhoittamalla. Haastattelut litteroitiin, eli kirjoitettiin puhtaaksi sana sanalta heti haastattelujen suorittamisen jälkeen. Puhtaaksikirjoittamisen jälkeen haastattelunauhut tuhottiin. Aineistoa kertyi yhteensä 22 liuskaa Word- ohjelmalla puhtaaksi kirjoitettuna. Yhteensä haastatteluihin osallistui siis kahdeksan nuorta.

4.4 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin tarkoituksena on luoda aineistoon selkeyttä ja tuottaa tätä myöten uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Analyysillä aineistoa pyritään tiivistämään selkeään ja mielekkääseen muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Laadullisessa tutkimuksessa haastavimman osuuden onkin yleensä analyysin tekeminen, mikä johtuu osittain selkeiden työskentelytekniikoiden puutteesta. (Eskola & Suoranta 2005, 137.)

Analyysissä raakamateriaalista erotellaan se aines, joka on tutkimusongelman kannalta olennaista. Vasta tästä erotellusta aineesta voidaan tehdä tulkintoja. Ensimmäinen tehtävä analyysissä on yleensä aineiston järjestäminen. Kun aineisto on koottu ja kirjoitettu puhtaaksi, eli litteroitu, alkaa tutustuminen aineistoon. Aineiston lukeminen on usein aikaa vievää, mutta se avaa useimmiten myös aineistoa ja synnyttää oivalluksia. Nämä oivallukset eivät kuitenkaan vielä riitä koko aineiston jäsentämiseen. Aineiston analyysi etenee siis asteittain ja tutkijan on syytä muistaa, että ensimmäinen jäsenitys ei yleensä ole myös viimeinen, vaan analysoidessa on tehtävä useita jäsenityksiä. Keskeisintä tässä vaiheessa on kuitenkin tuntee aineisto erittäin hyvin ja se on syytä lukea useaan kertaan huolellisesti. (Eskola & Suoranta 2005, 150–151.)

Aineiston koodaukseen on olemassa periaatteellisesti ainakin kaksi erilaista tapaa. Toisessa tavassa aineistoa analysoidaan aineistolähtöisesti ilman teoriaan perustuvia oletuksia. Tällöin etukäteisolettamusten ei anneta häiritä aineistosta itsestään nousevia teemoja. Toisessa lähestymistavassa aineiston

analyysin taustalla vaikuttavat tutkittavaan aiheeseen liittyvä teorian tieto, jota hyödynnetään aineistoa analysoidessa. Aineistoa tarkastellaan tällöin tietystä, teorian tarjoamasta näkökulmasta. (Eskola & Suoranta 2005, 151–152.)

Tässä tutkimuksessa aineistoa pyrittiin käsittelemään mahdollisimman aineistolähtöisesti, mutta taustalla vaikuttivat toki ennalta hankittu teorian tieto aihepiiristä. Aineistoa analysoidessa pyrittiin kuitenkin välttämään teorian ja omien kokemusten tuottamia ennako-olettamuksia ja käsittelemään aineistoa mahdollisimman neutraalista ja aineistolähtöisesti keskittymättä myöskään löytämään suoraan vastauksia tutkimustehtävään tai tutkimuskysymyksiin.

Aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin. Karkeasti analyysitavat voidaan jäsentää kahdella eri tavalla. Selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa usein käytössä ovat tilastolliset analyysitavat ja päätelmien tekeminen. Ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa käytetään tavallisesti laadullista analyysia tehdessä. Analyysitapaa valitessa olennaisinta on kuitenkin valita sellainen, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimustehtävään. Aineiston analyysissa on runsaasti erilaisia vaihtoehtoja tarjolla, eivätkä ne noudata tiukkoja sääntöjä. (Hirsjärvi ym. 2008, 219.)

Tähän tutkimukseen analyysimenetelmäksi on valittu teemoittelu. Koska tutkimus on laadullinen, on myös analyysimenetelmä laadulliseen tutkimukseen soveltuva. Teemoittelu on tähän tutkimukseen parhaiten soveltuva analyysimenetelmä, sillä se mahdollistaa aineiston vapaan tarkastelun, eikä ole sidoksissa liikaa ennalta määrättyihin tutkimuskysymyksiin. Teemoittelun avulla aineistosta voidaan löytää kuitenkin tutkimuksen kannalta olennaisia aiheita ja saada poimittua aineistosta oleellinen informaatio. Lisäksi tutkimuksen taustalla oleva teoria saadaan teemoittelun avulla nidotuksi osaksi tutkimusta, jolloin tutkimustulosten ja teorian vuoropuhelusta saadaan aikaiseksi luotettava kokonaisuus.

Teemoittelu on analyysimenetelmä, jossa aineistosta nostetaan esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Tämä mahdollistaa aineistossa esiintyvien ja ilmenevien teemojen vertailun. Aineistosta poimitaan sen sisältämät keskeiset aiheet ja erotellaan niistä tutkimusongelman kannalta olennaiset teemat. Teemoittelussa käytetään usein myös vastauksista irrotettuja sitaatteja, jotka järjestellään teemojen mukaisesti. Sitaintien tarkoitus on perustella tutkija tekemää tulkintaa, kuvata aineistoa esimerkillisesti ja elävöittää tekstiä. Onnistunut teemoittelu vaatii tuekseen teoriaa. Teemoittelussa olennaista on teorian ja aineiston vuoropuhelu, jonka tulisi tutkimustekstissä näkyä lomittumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2005, 174–175.)

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyvän tutkimuksen edellytys on, että tutkija noudattaa tutkimuksen toteutuksessaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Ohjeiden mukaiseen hyvään tieteelliseen käytäntöön lukeutuvat muun muassa eettisesti kestävien tiedonhan-

kintamenetelmien käyttö, tutkimuksen yksityiskohtainen suunnittelu, toteutus ja raportointi sekä asianmukaisten sopimusten laatiminen ennen tutkimuksen toteuttamista. Jo tutkimusaiheen valinta on omalla tavallaan eettinen ratkaisu. Tutkimusaihetta valittaessa olisi syytä pohtia, kenen ehdoilla tutkimuksen aihe valitaan ja miksi tutkimukseen ollaan ryhtymässä. Muita eettisiä ongelmia voivat aiheuttaa muun muassa plagiointiin liittyvät seikat sekä tulosten kritiikitön yleistäminen. (Hirsjärvi ym. 2008, 23–26.)

On monia tapoja, joilla hyvää tieteellistä käytäntöä voidaan loukata. Tavallisia eettisiä ongelmia ihmistieteissä aiheuttavat erityisesti tiedonhankintatavat ja koejärjestelyt. Lähtökohtana tutkimuksen toteuttamisessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tutkittavien omaa mahdollisuutta päättää tutkimukseen osallistumisesta. Keskeistä on myös selvittää tutkittaville, millaista tietoa heille tutkimuksesta annetaan ja millaisia mahdollisia riskejä heidän tutkimukseen osallistuminen saattaa sisältää. Tavallisesti tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä edellytetään asiaan perehtyneesti annettu suostumus. (Hirsjärvi ym. 2008, 25.)

Tutkimuksessa on huomioitu eettiset seikat erityisesti aineistonhankinnan kohdalla. Tutkimukseen osallistuville kerrottiin ensin suullisesti, mistä tutkimuksessa on kyse, mitä siinä tutkitaan ja mikä heidän roolinsa tutkimuksessa olisi. Tutkimusjoukolle kerrottiin myös tapa, jolla aineistoa kerätään ja painotettiin, että haastattelut ovat luottamuksellisia, eikä heidän nimiään mainita missään vaiheessa tutkimusta. Tutkimukseen osallistuvat nuoret ovat alaikäisiä, joten tutkimukseen osallistumiseen pyydettiin kirjallinen suostumus huoltajalta (Liite 1). Kirjalliset suostumuspaperit toimitettiin huoltajille saatekirjeen kanssa, jossa selvitettiin tutkimukseen liittyvät seikat ja annettiin huoltajille tutkimuksen toteuttajan yhteystiedot mahdollisia yhteydenottoja varten.

Tutkimusta tehdessä on syytä tarkastella myös tutkimuksen luotettavuutta, sillä se on osa tutkimuksen eettisyyttä. Kiviniemen (2007, 81) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen tekijä on itse eräänlainen aineistonkeruuväline, jolloin on luonnollista, että tutkimuksen edetessä tutkijan omat näkemykset ja tulkinnat kehittyvät. Aineistonkeruuseen saattaa tällöin liittyä vaihtelua, joka on tutkimusprosessiin luontaisesti liittyvät elementti. Tämänkaltaiset vaihtelut on kuitenkin syytä tuoda esille raportoinnissa, jotta ulkopuoliset voivat arvioida näiden mahdollisten vaihteluiden vaikutuksia tutkimukseen.

Tässä tutkimuksessa haastattelut noudattivat suurin piirtein samanlaista kaavaa. Jokaisessa haastattelussa käytiin läpi samat, ennalta suunnitellut teemat. Haastattelukysymysten järjestys saattoi haastatteluissa vaihdella ja joissakin haastatteluissa esitettiin enemmän tarkentavia lisäkysymyksiä kuin toisissa, mikäli haastattelu niin vaati. Suuria vaihteluita ei haastattelujen toteuttamisessa kuitenkaan ilmennyt.

Tutkimuksessa tulee aina pyrkiä välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tutkimuksen tulosten luotettavuus ja pätevyys usein vaihtelevat. Tästä syytä tutkimuksessa on syytä arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Laadullisessa

tutkimuksessa luotettavuuden esille tuominen kohentuu tarkassa raportoinnissa. (Hirsjärvi ym. 2008, 226–227.) Raportointia voidaankin pitää laadullisen tutkimuksen kulmakivenä. Tutkijan on syytä raportissaan tarkoin perustella tekemänsä valinnat ja tulkinnat, jotta tutkimuksen luotettavuus säilyy. (Kiviniemi 2007, 83.)

Tutkimuksen luotettavuuden säilymiseksi tutkimuksen kulkua on pyritty kuvailemaan mahdollisimman hyvin ja perustelemaan teorian avulla tehdyt valinnat. Koska tutkimus on laadullinen, on etenkin tutkimustulosten yleistettävyyden takaaminen haastavaa. Tästä syystä työssä on pyritty painottamaan, että tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa nuorten omia kokemuksia ja ajatuksia urheiluseuran junioritoiminnasta ja sen vaikutuksista ja tutkia nimenomaan sitä, miten nuoret itse kokevat urheiluseuran junioritoiminnan. Näin ollen tutkimustuloksista ei voida tehdä kovinkaan varmoja ja tarkkoja yleistyksiä, vaan kartoittaa urheiluseuran junioritoiminnan vaikutuksia juuri näiden nuorten kohdalla.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset saatiin selville teemoittelemalla aineistoa ja nostamalla esille aineistosta vahvimmin esille tulevia teemoja. Aineistoa käsiteltiin aineistolähtöisesti, eikä aineistoa analysoidessa huomiota kiinnitetty niinkään tutkimuskysymyksiin, vaan aineistoon kokonaisuudessaan. Teemoittelussa aineistosta esille nousseet teemat asettuivat kuitenkin hyvin kolmen ennalta laaditun tutkimuskysymyksen alle ja esille nousseista teemoista saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Aineistosta nousi esille muutamia teemoja vahvasti. Erityisen voimakkaasti esille nousevia teemoja olivat sosiaaliset suhteet, sosiaalisten taitojen oppiminen, aikuisen tuki, liikunta, sitoutuminen ja vastuullisuus sekä tunteet. Nämä teemat esiintyivät lähes jokaisessa kahdeksassa haastattelussa jollakin tavalla. Seuraavaksi esitellään aineistosta vahvimmin esille nousseet teemat itsessään ilman teoriaan peilaamista. Sen jälkeen teemoja tarkastellaan johtopäätöksiä tehdessä teorian valossa. Tähän tulosten esittämisen muotoon päädyttiin, jotta aineistosta nousseet tutkimustulokset saataisiin ensin selkeästi esiteltyä sekoittamatta niihin vielä teorian vuoropuhelua.

5.1 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet ja niiden merkitys nousivat aineistossa ehdottomasti selkeimmin esille. Aineistossa erittäin keskeisenä teemana esiintyi joukkueeseen kuulumisen ja kavereiden merkitys. Jokaisessa kahdeksassa haastattelussa nuori mainitsi jollakin tavalla harrastuksessaan tärkeäksi asiaksi sosiaaliset suhteet. Useassa haastattelussa (6/8) mainittiin, että lentopalloharrastuksen parhaimpia puolia ovatkin juuri kaverit ja joukkue.

Meillä on aika hyvä porukka, että se ainakin.

No se on ainakin yks hyvä puoli että tosi moni mun kavereista pelaa sitä.

Kavereiden ja muiden läheisten merkitys korostui myös harrastuksen aloittamisen syynä. Usea (6/8) vastaaja kertoi aloittaneensa lentopallon harrastamisen kavereiden tai sukulaisten innoittamana. Myös harrastusta aloitettaessa kaksi vastaajista kertoi odottaneensa harrastukselta uusia kavereita ja kavereiden kanssa oleilua. Enemmistö vastaajista (5/8) totesi myös saaneensa harrastuksen kautta uusia kavereita.

Emmä tiä, ehkä se oli se kaverit ja sitten kun tosiaan halus jonkun harrastuksen. Ja sitte lentopallo oli vaan sellanen hyvä vaihtoehto.

No se oli aika suosittu niinku just siinä, tosi moni kaveri oli siellä niin sitten ittekin menin ja mun veli on kans harrastanu.

Sosiaalisten suhteiden merkitys tuotiin esille jollakin tavalla jokaisessa haastattelussa. Usea (6/8) vastaaja kertoi, että joukkueessa on henkilöitä, joille voi puhua omista asioistaan ja tämä seikka koettiin tärkeäksi. Vastauksissa tuli myös esille, että joukkueessa ei kuitenkaan jokainen pelaaja ole näin läheinen, vaan tietyistä asioista saattoi puhua vain läheisimmille joukkueetovereille. Kaverisuhteiden syvyys joukkueen sisällä siis vaihteli ja joukkueessa osa pelaajista oli toisilleen läheisempiä kuin toiset. Kaverisuhteiden syvyyden vaihtelu johtui haastattelujen mukaan muun muassa joukkueen jäsenten välisistä ikäeroista, eri paikkakunnalla asumisesta ja siitä, että henkilö oli vasta hiljattain tullut mukaan joukkueeseen. Osa vastanneista kertoi viettävänsä joukkuekavereiden kanssa aikaa myös muulloin vapaa-ajalla ja koulussa, mutta osan kanssa vain harrastuksen yhteydessä. Joukkueen sisällä syntyneitä suhteita pidettiin kuitenkin yleisesti merkittävänä.

No, ainahan se on ihan kiva että on joku jolle pystyy puhuun ja joku joka tukee sillee. Et niinku ei oo sillai ihan yksin ja...

Tukea ja kannustusta jokainen vastaaja koki joukkueelta saavansa ja tämä mainittiin useassa haastattelussa tärkeäksi asiaksi. Useissa haastatteluissa (6/8) joukkueen tuki miellettiin liittyväksi harrastamiseen ja pelitilanteisiin, mutta tukea koettiin saavan joukkueetovereilta myös muissa asioissa kuin harrastukseen liittyvissä. Joukkueen tuen kerrottiin olevan tärkeää erityisesti epäonnistumisten sattuessa.

On se siis silleen, että jos ei sitä ois, niin ois aika kauheeta, että aina kun epäonnistuis, niin kaikki ois, että no niin nyt se epäonnistu taas.

No merkitsee se sittenki, että jos epäonnistuu, niin siinä on joku joka on niinku lohduttamassa siinä ja puhuu vapaa-ajalla tästä. Siitä pelistä vaikka mikä on ollu.

Erityisen merkittävästi esille nousi kuulumisen tunteen tärkeys. Joukkueeseen kuulumisen mainitsi lähes jokainen haastateltava (7/8) hyvin tärkeäksi asiaksi. Haastatteluissa ilmeni selkeästi, että joukkueeseen kuulumisen tunne koettiin hyvin tärkeäksi.

No merkitsee se semmosta, että on ainakin sitten yks paikka missä kaikki oottaa, että tuleeks se reeneihin ja semmosta. Ja tietää ainakin, että joku vaikka soittaa ja huolehtii, että tuleeks se ja siitä tulee sellanen tunne, että joku välittää ja huolehtii.

5.2 Sosiaaliset taidot

Aineistosta ilmeni selkeästi, että nuoret kokivat harrastuksessaan oppineensa sosiaalisia taitoja. Eräs tutkimuskysymys oli selvittää, millaisia valmiuksia urheiluseuran junioritoiminta nuorena kehittää. Sosiaalisten taitojen oppiminen nousi aineistosta kirkkaimmin esille vastuullisuuden ja sitoutumisen ohella.

Lähes jokaisessa haastattelussa (7/8) vastaaja kertoi oppineensa harrastuksen parissa joitakin sosiaalisia taitoja. Eniten painotettiin muiden huomioon ottamista ja muiden huomioimisen tärkeyttä, koska kyseessä on joukkuelaji. Usea vastaaja kertoi oppineensa harrastuksen parissa ottamaan muita paremmin huomioon.

Tää on yhteispeli tai silleen, niin ei kukaan voi olla ulkopuolinen, ettei tuu mitää, ettei halua pelata.

No varmaan toisten huomioon ottaminen. Just jos toisella on huonompi päivä niin sitten yrittää kannustaa.

Muutamassa (3/8) vastauksessa todettiin myös, että harrastus oli opettanut sieltämään paremmin erilaisia ihmisiä ja tulemaan toimeen muiden kanssa. Harrastus oli opettanut myös sosiaalisuutta parille vastaajalle, mutta he eivät sen tarkemmin eritelleet, mitä sillä tarkoittivat. Eräs vastaajista kertoi tulleen rohkeammaksi harrastuksen parissa, koska harrastuksen takia joutuu olemaan tekemisissä erilaisten ihmisten kanssa. Kaksi vastaajista painotti myös, ettei ollut harrastuksen takia tullut yhtään sen sosiaalisemmaksi, kuin oli jo muutoinkin.

Siis varmaan se kun joutuu niinku oleen niin paljon erilaisten ihmisten kanssa ja niinkun harkoissa puhuun enemmän ihmisille ja siin saa nit kavereita sitten samalla.

5.3 Aikuisten tuki

Aikuisten tuki ja aikuiskontaktit nousivat esille aineistoa analysoitaessa. Lähes jokainen (7/8) vastaajista piti mukavana asiana sitä, että heillä on valmentaja, joka on kiinnostunut lajin lisäksi myös henkilökohtaisesti pelaajista ja siitä, mitä heille muuten kuuluu. Hyvin tärkeänä asiana tämän seikan koki vastaajista kaksi henkilöä. Lähes jokainen (7/8) vastaaja kuitenkin piti hyvänä asiana sitä, että valmentajan kanssa voi puhua myös muista asioista, kuin suoranaisesti lajiin liittyvistä. Yksi vastaajista ei kokenut saavansa valmentajilta tukea muissa kuin lajiin liittyvissä asioissa, mutta koki valmentajien tuen silti sellaiseksi, kuin valmentajilta odottikin.

No onhan se sillai mukavaa, että tulee sellanen tunne just, että se välittää. Että jos me oltais tuolla vaan jossain niin se ois sillai, että ihan sama. Kyl se tuntuu sillei, että tietää ainakin, että se on sille tärkeätä missä me ollaan.

Siis on se helpompi tulla tänne kun tietää että sen kaa voi puhua ja sitten jos niinkun on huono päivä niin se ymmärtää sitten jos reenitkään ei mee kauheen hyvin.

Valmentajilta saatu tuki koettiin hyväksi ja tärkeäksi asiaksi. Useissa haastatteluissa valmentajilta saatu tuki miellettiin liittyväksi ensisijaisesti lentopalloon, mutta osa vastaajista kertoi kokevansa, että saa valmentajalta tukea myös muissa, kuin lajiin liittyvissä asioissa. Muutama vastaaja kertoi voivansa puhua valmentajan kanssa omista asioistaan, riippuen siitä, millaisia asiat olisivat. Kovin henkilökohtaisista asioista valmentajan kanssa ei haluttu puhua. Yleisimpiä aiheita, joista vastaajat kertoivat valmentajien kanssa puhuvansa, olivat viikonloput ja muu vapaa-ajan vietto.

Joo, kyl me puhutaan jos on tullu joku juttu ilmi, et on tapahtunu jotain mutta enimmäkseen vaan lentopallosta.

Myös omien vanhempien tuki koettiin hyvin tärkeäksi asiaksi harrastamisessa. Jokainen vastaaja kertoi, että kotiväen tuki on tärkeää ja että kotona heidän lentopalloharrastukseen suhtaudutaan myönteisesti. Oman perheen tuki koettiin mukavaksi ja hyväksi asiaksi ja osa vastaajista myös mainitsi, ettei todennäköisesti pelaisi, mikäli vanhemmat eivät harrastusta hyväksyisi. Osa vastaajista mainitsi myös perheen tukevan harrastusta taloudellisesti.

Tottakai se merkitsee tosi paljon, että emmä varmaan enää pelais jos mun perhe ei hyväksyis tätä että mä pelaan.

No, kyllä se merkkää aika paljon, koska just niitten kaa voi puhua tästä ja ne tietää minkälaista tää on, kun ne itekin on pelannu.

5.4 Liikunta

Liikunnan merkitys nostettiin useissa haastatteluissa esille. Kaksi vastaajista mainitsi liikunnan ja itse pelaamisen harrastuksen parhaaksi puoleksi. Usea vastaaja (4/8) kertoi, että koki lentopallon harrastamisella olevan itseensä myönteisiä vaikutuksia juuri liikunnan osalta, koska harrastus auttaa pitämään kuntoa yllä. Vastauksissa myös painotettiin pelaamisen ja harrastamisen olevan kivaa.

No tietysti sen, ettei kunto mee huonoks ja tääl pääsee liikkun ainakin sillei että joku on sanomassa että mitä pitää tehdä ettei vaan ite joudu keksiin kaikkee.

Tässä saa liikuntaa ja se on kivaa.

5.5 Sitoutuminen ja vastuullisuus

Sitoutumisen merkitys ilmeni useissa haastatteluissa. Lähes jokaiselle (7/8) harrastukseen ja joukkueeseen sitoutuminen oli tärkeätä tai hyvin tärkeätä. Vastauksissa tuotiin esille, että koska kyseessä on joukkuelaji ja pelataan kilpalentopalloa, on sitoutuminen ja harrastuksessa mukana oleminen merkittävä. Lentopalloharrastukseen sitoutumisen kerrottiin pääsääntöisesti olevan kohtalaisen helppoa.

Siis, hyvä juttu silleen, että on joku asia mihin on sitoutunu, että on joku pysyvä juttu.

Onhan se tietysti tärkeätä sitten kun pelataan kilpalentopalloo ja sitten vähän joutuu uhraan asioita sen eteen. Mutta ei se ny niin kauheen paha, kun ei pelejäkään sillai oo ku joka toinen viikonloppu aina kaudella.

Harrastuksen kerrottiin myös opettaneen sitoutumisen taitoa usealle vastaajalle (6/8). Syitä sitoutumisen taidon oppimiselle kerrottiin olevan muun muassa sen, että harrastuksessa on oltava ajoissa paikalla ja sovituista asioista on pidettävä kiinni. Esille tuli myös, että vaikka aina ei kiinnostaisikaan lähteä esimerkiksi pelaamaan, on paikalla siitä huolimatta tultava. Vain kahdessa haastattelussa vastaaja ilmoitti, ettei ollut oppinut harrastuksen myötä sitoutumista. Toinen näistä vastaajista painotti, että oli muutoinkin hyvä sitoutumaan asioihin.

Joo, totta kai kun pitää tulla kuitenkin aina ajoissa paikalle ja siinä on mukana niin moni muukin.

No kyllä se ehkä vähän sillä tavalla, että pystyy just sitoutuun enemmän kun tähän on niin monta vuotta ollu sidoksissa, niin sitten oppii ottaan muitakin asioita, pistään tärkeysjärjestykseen.

Lähes jokainen vastaaja (6/8) kertoi kokevansa, että joutuu ottamaan vastuuta harrastuksessaan. Useissa vastauksissa tämä vastuunotto liitettiin suoranaisesti lentopallon pelaamiseen, esimerkiksi eräs vastaajista koki olevansa vastuussa siitä, että hyökkäykset menevät kenttään. Osa vastaajista koki olevansa vastuussa myös muista asioista, kuin suoranaisesti lentopalloon liittyvistä. Vastuullisiksi asioiksi koettiin muun muassa aikatauluista kiinni pitäminen ja joukkuetovereista huolehtiminen.

Pitää tulla ajoissa ainaki paikalla, kaikkien pitää huolehtia itte siittä että on täällä ja on kaikki mukana.

Harrastuksen kerrottiin opettaneen myös vastuunottokykyä. Vastaajista suurin osa (5/8) kertoi oppineensa harrastuksen myötä vastuunottokykyä. Osa vastaajista ei osannut sen tarkemmin perustella tai selventää, millaisista asioista tai miten oli vastuunottokykyä oppinut, mutta koki kuitenkin jollakin tavalla oppineensa vastuunottokykyä harrastuksessaan.

No silleen esim. koulussa niin, että oppii pitää kouluasioista muutenkin enemmän kii.

Kyllä sitä nyt varmaan vähän on tullu. Kumminki sitten kentäläki saa erilaisia tehtäviä, niin sitten sitä kautta.

5.6 Tunteet

Haastatteluissa tuli esille, että nuoret kohtaavat harrastuksensa parissa hyvin erilaisia tunteita. Usea (7/8) vastaaja kertoi kohtaavansa tunteita harrastuksen parissa laidasta laitaan. Haastatteluissa mainittiin, että harrastuksen parissa kohdataan usein sekä myönteisiä että kielteisiä tunteita. Myönteisiksi tunteiksi nimettiin muun muassa ilo ja onnistumisen tunne ja kielteisiksi tunteiksi viha ja epäonnistumisen kokemukset.

Hmm. Tunteita, no sitä et on kivaa, mutta joskus voi ottaa päähänkin jotkut tilanteet mutta... sellasia hyviä. Ja että onnistuu.

No, vähän kaikenlaisia. Siis ihan niinku laidasta laitaan et joskus ku epäonnistuu niin ärsyttää välillä itteensä ja sitten ku onnistuu niin sitten se, on siinä tietysti sitten ilonen.

Erilaisten tunteiden kokemukset auttoivat nuoria myös käsittelemään tunteita. Jokainen vastaajista kertoi kokevansa, että hänen kykynsä sietää pettymyksiä on parantunut harrastuksen myötä, sillä harrastuksessa täytyy toisinaan kokea häviöitä ja pettymyksiä. Osa (5/8) vastaajista kertoi, että pettymyksensietokyky on siirtynyt myös muuhun elämään, eli he kokivat sietävänsä pettymyksiä paremmin myös muussa elämässä. Eräässä vastauksessa myös mainittiin, että harrastus on opettanut kykyä sietää painetta, koska harrastuksessa joutuu toisinaan toimimaan paineen alla.

No esimerkiksi jos tota on tuolla koulun tai lentopalloharrastuksen ulkopuolella jotain, niin sitten siellä.

No kyllä varmaan jos joutuu oleen paineen alla niin sitte osaa toimia paremmin siinä tilanteessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustehtävänä oli kartoittaa nuorten kokemuksia urheiluseuran junioritoiminnasta. Tutkimuskysymyksissä haettiin vastauksia kolmeen eri kysymykseen: miten urheiluseuran junioritoiminta tukee nuoren kansalaiseksi kasvamista, millaisia valmiuksia urheiluseuran junioritoiminta nuorella kehittää ja mikä merkitys urheiluseuran junioritoiminnalla on nuorelle? Aineistosta nousi esille kuusi pääteemaa, joista löytyivät vastaukset tutkimuskysymyksiin. Teemat nivoutuvat kuitenkin osittain toisiinsa, joten tutkimuskysymyksiin vastaaminen esitellään tässä omassa luvussaan johtopäätöksiä tehdessä.

Tuloksissa tuli selkeästi esille sosiaalisten suhteiden merkitys. Nuorille urheiluseuran junioritoiminnan mahdollistamat sosiaaliset suhteet ovat haastattelujen mukaan hyvin merkittäviä. Harrastus merkitsee nuorille kuulumista yhteisöön, eli joukkueeseen, minkä nuoret kokevat pääsääntöisesti tärkeäksi asiaksi. Tuloksissa esille nousi myös sosiaalisten taitojen oppiminen, joka yhdistyy luonnollisesti siihen, että harrastuksensa parissa nuoret ovat muiden ihmisten kanssa runsaasti sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Junioritoiminnan mahdollistama sosiaalinen kanssakäyminen ja yhteisöllisyys tukevat nuoren kansalaiseksi kasvamista, sillä tuloksissa ilmeni, että urheiluharrastuksen parissa nuoret ovat runsaasti sosiaalisessa kanssakäymisessä. Sosiaalisten taitojen oppimisessa painottui haastattelujen mukaan muiden ihmisten huomioiminen ja muiden kanssa toimeen tuleminen. Joukkueessa harrastaminen mahdollistaa sosiaalisten taitojen harjaannuttamisen.

Nivala (2006, 86) onkin todennut, että yhteisölliseen toimintaan osallistuminen on ensisijaisen merkittävää sosiaalisten taitojen kehittymisen kannalta. Tutkimustulokset osoittavat, että urheiluseuran mahdollistama harrastus tarjoaa nuorille hyvän mahdollisuuden osallistua yhteisölliseen toimintaan ja kehittää omia sosiaalisia taitoja ja valmiuksia. Tämä saattaa tukea myös nuoren kansalaiseksi kasvamista ja valmiuksia toimia yhteiskunnassa, sillä Nivalan (2007, 108) mukaan sosiaaliset taidot, kyky yhteistyöhön ja itsensä ilmaisemiseen ovat kunnan kansalaisen perustavanlaatuisimpia valmiuksia.

Sosiaalisten suhteiden ja kuulumisen tunteen merkitystä on korostettu useissa teorialähteissä, joita tässä opinnäytetyössä on käytetty. Muun muassa Harju (2003, 72) toteaa, että yhteisöllisyys on ihmiselle äärimmäisen tärkeää ja yhteisöön kuuluminen lukeutuukin ihmisen perustarpeisiin. Myös sosiaalipedagogiikassa korostetaan yhteisön ja yhteisöllisyyden tärkeyttä, sillä sosiaalipe-

dagogiikan mukaan vasta yhteydessä muiden ihmisten kanssa voi persoona kasvaa täyteyteensä (Kurki & Nivala 2006, 13). Tutkimustuloksissa esille nousut joukkueen sisäinen yhteisöllisyys ja yhteisöön kuulumisen tunne ovat siis perustellusti merkityksellisiä. Tutkimustulokset kertovat, että lentopalloseuran junioritoiminnalla on yhteisöllisyyttä tuottava vaikutus, joka on Harjun (2003,89) mukaan eräs kansalaistoiminnan tavoite.

Tulosten mukaan nuoret kokevat harrastuksensa parissa syntyneet ihmissuhteet merkittäviksi. Voidaan siis katsoa, että harrastus on tuottanut nuorille myös sosiaalista pääomaa, joka on Harjun (2003, 61) mukaan eräs kansalaistoiminnan tavoite. Harju (2003, 68) toteaa kansalaistoiminnalla olevan suuri vaikutus sosiaalisen pääoman syntymiseen, sillä sen piirissä mahdollistuu usein ihmisten välinen kohtaaminen, jonka myötä ihmiset oppivat tuntemaan toisiaan paremmin ja heidän välilleen kehittyy luottamusta.

Samankaltaisia tuloksia on saatu selville myös Herlevin ja Rosbergin (2000) toteuttamassa Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielmassa Peruskoulun 5-, 7- ja 9- luokkalaisten sosiaaliset suhteet ja liikuntaharrastuksen yhteydet sosiaalisiin suhteisiin, jonka mukaan urheiluseuraan kuuluvat lapset ja nuoret olivat usein seurallisempia, kuin urheiluseuraan kuulumattomat lapset ja nuoret. Lisäksi urheiluseuraan kuulumattomille lapsille ja nuorille kontaktinotto oli vaikeampaa kuin urheiluseuraan kuuluville. (Herlevi & Rosberg 2000, 69.)

Urheiluseuran junioritoiminnalla nähtäisiin tutkimustulosten mukaan olevan kasvattavia vaikutuksia nuoriin. Urheiluseurassa joukkuelajin harrastaminen mahdollistamat sosiaaliset suhteet ja ryhmään kuulumisen tukevat nuoren kansalaiseksi kasvamista. Tätä tutkimustulosta tukee myös Kurjen (2006, 119) toteamus, että kasvatuksen eräs tärkeimmistä tavoitteista on, että ihminen saavuttaa laajasti niitä sosiaalisia taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen ympäristöön sopeutumisessa ja sen edelleen kehittämisessä, eli aidossa kansalaisuudessa. Jotta nämä taidot ja valmiudet voitaisiin saavuttaa, on ihmisen opittava osallistumaan sosiaalisesti ja opittava kuulumaan ryhmään arvotettuna jäsenenä. Tulosten perusteella voitaisiin siis olettaa, että urheiluseuran joukkueharrastukseen osallistuminen toimii oivallisenä kansalaiseksi kasvattamisen tukijana, sillä se mahdollistaa nuorille kuulumisen ryhmään ja sen sisällä sosiaalisten taitojen ja valmiuksien harjaantumisen.

Urheiluseuran junioritoiminnan mahdollistamat aikuiskontaktit nousivat tutkimustuloksissa esille. Nuorille valmentajan rooli myös heistä henkilökohtaisesti kiinnostuneena ja tukea antavana aikuisena oli merkityksellinen. Nuoret kokivat, että heistä tuntuu mukavalta, että heistä ollaan kiinnostuneita ja heistä pidetään huolta myös harrastuksen parissa. Urheiluseuran junioritoiminnalla nähtäisiin siis olevan nuorille merkitystä myös siellä syntyvien aikuiskontaktien osalta. Valmentaja saattaa olla nuorelle hyvinkin merkityksellinen aikuinen henkilö, jonka kanssa voidaan jakaa myös muita kuin lajiin liittyviä asioita.

Valmentajan rooli onkin merkittävä, kun puhutaan urheiluharrastuksen kasvattavuudesta. Tutkimukset ovat osoittaneet kiistatta, että itse urheilu sinällään ei kasvata hyvin tai huonoihin käyttäytymismalleihin tai arvoihin, vaan kaikki riippuu siitä, millä tavoin urheiluharrastus on järjestetty ja siitä, miten lapsi otetaan huomioon urheilussa (Liukkonen 1990, 41–42). Tässä harrastuksen ohjaajalla ja valmentajalla on ensisijaisen tärkeä rooli.

Nykyisin puhutaan myös runsaasti lasten ja nuorten kohtaamien aikuiskontaktien vähenemisestä. Siksi harrastuksen piirissä syntyvät, luotettavat aikuiskontaktit ovat yleensä nuorelle merkittäviä. Kosken (1994, 99) mukaan urheiluseurassa syntyvät suhteet ja kontaktit vanhempaan sukupolveen ovatkin yleensä lapselle ja nuorelle tärkeitä ja usein nämä kontaktit syntyvät seuratoiminnan puitteissa luontevasti.

Nuoruus on myös ikävaihe, jossa nuori aloittaa irrottautumisen perheestään ja tällöin muut ympäristöt alkavat vaikuttaa nuoreen yhä enemmän. Nivalan (2006, 76) mukaan tietyssä vaiheessa kasvatusta siirtyykin lähes kokonaan perheeltä yhteiskunnalle, mikäli perheessä ei ole nuorelle luontevaa mallia. Myös Harinen (2000,35) painottaa, että vaikka perhe on keskeisin kansalaiseksi kasvattaja, myös erilaiset instituutiot toimivat osittain nuoren kansalaiseksi kasvattajana. Tässä tapauksessa siis urheiluseura toimii tällaisena kasvattavana instituutiona.

Nuoret pitivät tutkimustulosten mukaan vanhempien tukea ja kannustusta harrastuksessaan hyvin tärkeänä asiana. Lämsä (2009,32) onkin todennut, että vanhemmilla on usein ratkaiseva rooli lasten ja nuorten urheiluharrastuksessa. Usein vanhemmat toimivat harrastuksen mahdollistajina esimerkiksi kuljettamalla lasta harjoituksiin, kustantamalla harrastusvälineitä ja olemalla mukana harrastuksen organisoimisessa. Vanhemmat toimivat usein myös roolimalleina ja tulkitsijoina: vanhemmat esimerkiksi auttavat lapsia ja nuoria tulkitsemaan urheilukokemuksia muun muassa voittamisen ja häviämisen suhteen.

Vanhempien roolia nuoren harrastukseen osallistumisessa ja harrastuksen jatkamisessa ei siis voida sivuuttaa. Tutkimustuloksien mukaan nuoret kokivat vanhempien tuen äärimmäisen tärkeäksi erityisesti harrastuksen jatkumisen kannalta. Lämsä (2009, 32) toteaaakin, että yleensä juuri vanhemmat ohjaavat lapsensa jonkin urheiluharrastuksen pariin ja kannustavat jatkamaan. Vanhempien rooli myös nuoren kansalaiseksi kasvamisen tukijana on merkittävä, sillä Kurjen (2006, 119) mukaan kansalaisuuteen tukeminen vaatii ennen kaikkea sosiaalisiin aktiviteetteihin osallistumisen kasvatuksellista tukemista. Tässä tehtävässä nuorten vanhemmilla onkin ensisijaisen arvokas rooli ohjauttaessaan ja tukien nuorten urheiluharrastuksen jatkumista.

Tutkimustulosten mukaan urheiluseuran junioritoiminta kehittää nuorena erinäisiä valmiuksia. Sosiaalisten taitojen ohella merkittävimmit junioritoiminnassa opituiksi taidoiksi ja valmiuksiksi tutkimustuloksissa nousivat sitoutuminen ja vastuullisuus. Tulokset osoittivat, että lähes poikkeuksetta urheiluseurassa harrastaminen oli opettanut kykyä sitoutua ja ottaa vastuuta. Lento-

palloharrastus oli pääasiassa sen joukkumuodon ja tavoitteellisuuden vuoksi opettanut nuorille kykyä sitoutua harrastukseen ja sama sitoutumiskyky oli usean nuoren kohdalla myös siirtynyt muuhun elämään. Vastuullisuus ja valmius ottaa vastuuta olivat myös usean nuoren kohdalla kehittyneet harrastamisen myötä.

Myös Turkka ja Turkka (2008, 104–105) ovat tehneet jääkiekkoseuran junioritoimintaa ohjatessaan samankaltaisia havaintoja vastuullisuuden oppimisesta. Heidän mukaansa urheiluseurassa on onnistuttu lisäämään vastuullisuutta lasten keskuudessa ja he pitivät vastuullisuuteen oppimista merkittävänä asiana koko elämän kannalta. Liukkonen (1990, 48) on myös todennut, että urheilu saattaa opettaa tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen käyttäytymiseen, joka näkyy myös muussa elämässä, kuten koulussa ja ihmissuhteissa.

Voidaan siis todeta, että urheiluseuran junioritoiminta on tutkimustulosten perusteella kehittänyt nuorissa valmiuksia toimia vastuullisesti ja opettanut heille sitoutumiskykyä. Nämä valmiudet ja niiden oppiminen tukevat myös nuoren kansalaiseksi kasvamista. Harju (2003, 60) toteaaakin, että usein kansalaisaitoja opitaan kansalaistoiminnan piirissä, mikä taas vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimimista.

Liikunnan harrastamisen ja lentopallon pelaamisen tärkeys ja mielekkyys nousivat tutkimustuloksissa selkeästi esille. Tämä on tietenkin positiivista, sillä lentopalloseuran junioritoiminnan ensisijainen tarkoitus on kuitenkin lajin harrastaminen ja lajitaitojen opettaminen. Lajin harrastamisen ja liikkumisen mielekkyys on myönteistä myös liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa, joka on Lämsän (2009, 15) mukaan urheilun kasvatustehtävän ensisijaisen tavoite. Urheiluseuran toiminta merkitsee nuorille siis myös sitä, että heillä on paikka, jossa harrastaa yhdessä ohjattua liikuntaa.

Tuloksissa nousi esille myös, että urheilun parissa nuoret kokevat runsaasti erilaisia tunteita. Urheiluseuran junioritoiminta mahdollistaa nuorille erilaisten tunteiden kokemisen, joista merkittävimpiä ovat muun muassa onnistumisen ja ilon kokemukset ja tunteet. Liukkonen (1990, 43) pitääkin onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä erittäin merkittävinä urheilussa, sillä ne tukevat yleensä myönteisesti lapsen ja nuoren minäkäsityksen kehittymistä. Tutkimustuloksissa esille tuli myös, että urheiluharrastuksen parissa koetut tunteet ovat myös saattaneet opettaa ja kasvattaa nuoria esimerkiksi sietämään paremmin pettymyksiä sekä urheilussa että muussa elämässä.

7 POHDINTA

Tutkimustulokset pohjautuvat haastatteluissa esille tulleisiin nuorten omiin, tämän hetkisiin kokemuksiin, joiden mukaan urheiluseuran junioritoiminnalla on ollut heihin myönteisiä ja kasvatuksellisia vaikutuksia. Tässä opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen perusteella urheiluseuran junioritoiminta toimii hyvänä kansalaiseksi kasvattamisen välineenä. Tutkimustulokset pohjautuvat nuorten omiin kokemuksiin, eikä näin ollen tutkimustuloksista voida tehdä kovin varmoja yleistyksiä. Näin suppealla tutkimuksella on mahdotonta sanoa, mitkä ovat urheiluharrastuksen todelliset vaikutukset nuoriin, heidän elämäänsä ja kansalaiseksi kasvamiseensa. Tällaisella tutkimuksella urheiluseuran junioritoiminnan todellisten ja pitkäaikaisten vaikutusten mittaaminen ei onnistu, mutta voidaan kartoittaa nuorten tämän hetkisiä kokemuksia ja ajatuksia, joiden mukaan junioritoiminnalla on ollut heihin myönteisiä vaikutuksia.

Vaikka tässä tutkimuksessa saadut tulokset ovat melko myönteisiä, ei voida yleistää, että urheilu olisi joka tapauksessa hyvä kasvuympäristö lapselle ja nuorelle. Urheilun ja urheiluseurojen teoriaan perehtyminen opinnäytetyötä tehdessäni on opettanut minulle myös kriittistä suhtautumistapaa lasten ja nuorten urheilua kohtaan. Urheilua ja urheiluseuran junioritoimintaa ei voida varauksettomasti pitää hyvänä ja kasvattavana asiana. Muun muassa Telama (1988, 80) toteaa urheilun olevan kasvatusväline, jonka käyttökelpoisuus riippuu siitä, kuinka hyvin sitä osataan hyödyntää. Telama (1988, 81) painottaa, että urheilun kasvatusvaikutukset riippuvat ensisijaisesti siitä, millaisia opetus – ja valmennusmenetelmiä käytetään ja millaisia psykologisia oppimisen periaatteita valmennustyössä sovelletaan.

Urheiluseurojen toiminnan laadukkuudella, asenteilla, arvoilla ja valmennustyöllä on siis suuri vaikutus siihen, millaisia kasvatustuloksia junioritoiminnalla saavutetaan. Esimerkiksi Honkonen (1999, 23–24) esittää vahvaa kritiikkiä joukkueurheilun junioritoiminnasta ja sen kasvatuksellisuudesta kyseenalaistaessaan myytin joukkueurheilun kasvattavista ja sosiaalistavista vaikutuksista. Hänen mukaansa joukkueurheilu sosiaalista nimenomaan oman lajin alakulttuuriin, mutta saattaa samalla luoda myös negatiivisia asenteita ja suvaitsemattomuutta muun muassa naapuriseuraa tai muiden lajien harrastajia kohtaan. Honkonen (1999, 24) kyseenalaistaakin, kuinka lapset ja nuoret voivat oppia suvaitsemaan esimerkiksi maahanmuuttajia, kun jo naapuriseuran kannattajaakin on mahdotonta suvaita.

Vastuu urheiluseurojen toiminnan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin onkin seurassa toimivilla aikuisilla. Hyvällä ja laadukkaalla juniorityöllä saattaa olla myönteisiä vaikutuksia seurassa harrastaviin lapsiin ja nuoriin, mutta urheiluseurassa harrastamisella saattaa olla myös kielteisiä vaikutuksia, mikäli seurassa tehtävä kasvatustyö, asenne – ja arvomaailma eivät ole suotuisia. Hirvi

(1988, 100) toteaakin, että hyvin järjestetyllä urheilutoiminnalla on suuri merkitys kasvatustavoitteisiin pyrittäessä. Hänen mukaansa on erityisen merkittävää, että urheilutoiminta on mahdollisimman johdonmukaista muiden kasvatustavotteiden, lähinnä koulun ja kodin, näkemysten ja tavoitteiden kanssa.

Urheiluseuran junioritoimintaa tarkastellaan tässä opinnäytetyössä kansalaistoiminnan näkökulmasta. Näkökulma on kuitenkin hyvin suppea, sillä se keskittyy vain yhteen pieneen kansalaistoiminnan muotoon, kun muotoja olisi kuitenkin tarjolla loputtomia määriä. Tutkimustuloksissa lentopalloseuran junioritoiminnasta esille nousi tiettyjä ominaispiirteitä, joita kansalaistoiminnalla nähdään yleisesti olevan. Koska tässä työssä tarkasteltiin vain lentopalloseuran junioritoimintaa, ei voida tehdä yleistyksiä siitä, että kaikella kansalaistoiminnalla olisi samankaltaisia vaikutuksia. Tutkimustulosten ja johtopäätösten perusteella näyttäisi siltä, että lentopalloseuran junioritoiminnalla saattaa olla myönteisiä ja kasvatuksellisia vaikutuksia, mutta tulokset olisivat saattaneet olla hyvinkin erilaisia, mikäli tutkimus olisi toteutettu esimerkiksi toisen lajin harrastajille tai esimerkiksi toisessa lentopalloseurassa.

Esille nousi työn edetessä joitakin asioita, joita olisin voinut tehdä toisin. Eriytyisesti huomasin, että haastatteluja tehdessäni olisin voinut vielä enemmän tehdä tarkentavia kysymyksiä, sillä tutkimustuloksia kirjoitettaessa esille nousi useita seikkoja, joista olisi ollut hyödyllistä ja mielenkiintoista tietää vielä enemmän. Nyt aineistoa analysoidessani aineisto tuntui vasta vain pintaraappaisulta käsiteltävään aiheeseen. Totesin, että minun olisi pitänyt tehdä vieläkin enemmän esimerkiksi erilaisia miksi - kysymyksiä, jotta olisin saanut vielä paremmin ja kattavammin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Tutkimusta olisi ollut mielenkiintoista syventää tutkimalla laajempaa joukkoa. Mielenkiintoista olisi ollut haastatella myös poikajoukkuetta tai vaihtoehtoisesti jopa toista lajia tai toista harrastusta, kuten partiota, harrastavia nuoria. Tällöin kansalaistoiminnan näkökulmaa olisi pystynyt hivenen laajentamaan. Olisi ollut mielenkiintoista painottaa tutkimuksessa myös tarkemmin valmentajan tai ohjaajan vaikutuksia harrastuksen kasvatuksellisuuteen.

Jatkotutkimuksia ajatellen mielestäni olisi hyödyllistä esimerkiksi kartoittaa, millaista tukea, apua ja ohjausta harrastustoimintaa ohjaavat aikuiset tarvitsevat ohjaustyössään, jotta toiminta olisi laadukasta ja kasvatuksellista. Tätä pohdin juuri siitä syystä, että harrastustoiminnan laadukkuudella ja sen välittämällä asenne- ja arvomaailmalla on äärettömän suuri merkitys harrastustoiminnan kasvattavuuden kannalta. Lisäksi harrastustoimintaa ohjaavilla aikuisilla ei läheskään aina ole minkäänlaista tietoa kasvatuksesta ja siitä, millaisena roolimallina he saattavat ohjaamilleen lapsille ja nuorille toimia, joten olisi perusteltua, että he saisivat myös tietoa kasvatustavoitteista ohjaustyönsä tueksi. Tätä korostaa myös Hirvi (1988, 100), joka toteaa, että muiden kasvattajien tapaan myös urheilutoiminnasta vastaavilla aikuisilla on oltava päämäärätietoutta, menetelmätietoutta ja tilannetietoutta.

Työn tekeminen on ollut itselleni antoisa ja mielenkiintoinen kokemus. Aihe on itselleni hyvin läheinen, sillä olen kasvanut perheessä, jossa urheilulla on ollut aina vahva asema. Aiheeseen oli mielenkiintoista perehtyä kunnolla ja työn tekeminen on laajentanut näkökulmaani lasten ja nuorten urheiluharrastuksia kohtaan. Erityisesti käsitykseni siitä, kuinka merkittävä rooli harrastustoimintaa ohjaavalla aikuisella lasten ja nuorten kasvattajana on, vahvistui työtä tehdessä runsaasti.

Olen edelleen sitä mieltä, että hyvät, aikuisten ohjaamat harrastukset ovat lapsille ja nuorille tärkeitä ja niillä saattaa olla hyvin suuri merkitys lapsen ja nuoren kasvamiseen. Nykyisin lapset ja nuoret viettävät runsaasti aikaa ilman aikuisia ja aikuiskontaktit kotona saattavat usean kohdalla olla heikot tai toimimattomat, joten harrastusten parissa mahdollistumat aikuiskontaktit voivat olla äärimmäisen merkittäviä. Itse näkisin harrastustoiminnan osittain myös ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä, sillä sen avulla voidaan tavoittaa lapsia ja nuoria, tarjota heille mielekästä toimintaa oman viiteryhmän parissa, tuottaa kasvatuksellisia kokemuksia ja aitoja aikuiskontakteja.

LÄHTEET

- A-Volley ry. 2010. Viitattu 21.6.2010. <http://a-volley.sporttisaitti.com/a-volley/>
- Ellonen, N. 2008. Tuki ja kontrolli yhteisöllisenä resurssina. Teoksessa Roinainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva: WS Bookwell Oy, 157–172.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Harinen, P. 2000 Valmiiseen tulleet. Tutkimus nuoruudesta, kansallisuudesta ja kansalaisuudesta. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisu 11/2000. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Kansanvalistusseura. Vantaa: Dark Oy.
- Hentilä, S. 1993. Urheilu kansanliikkeenä. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Urheiluseura juuret mullassa – tukka tuulessa. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia. 23–34.
- Herlevi, T. & Rosberg, M. 2000. Peruskoulun 5-,7- ja 9-luokkalaisten sosiaaliset suhteet ja liikuntaharrastuksen yhteydet sosiaalisiin suhteisiin. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. 13.-14. p. Osittain uudistettu.
- Hirvi, V. 1988. Urheilun kasvatuskeinot. Teoksessa Kantola, H. (toim.) Suomalainen valmennusoppi 1: valmentaminen. Jyväskylä: Urheilusyke Oy, 99–102.
- Honkonen, R. 1999. Joukkueurheilun nuorisotoiminnan myytit ja todellisuus. Teoksessa Honkonen, R. & Suoranta, J. (toim.) Höntsyä vai tehovalmennusta? Kirjoituksia joukkueurheilun junioritoiminnasta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 17–35.
- Itkonen, H. & Nevala, A. 1993. Urheiluseura juuret mullassa – tukka tuulessa. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia.
- Kansalaisuuslaki. 2003. Viitattu 21.1.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030359/>

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Juva: WS Bookwell Oy, 70–83.

Koski, P. 2000. Liikunta kansalaisaktiivisuutena. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. & Koski, P. (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro. 152. Tampere: Tammer-Paino Oy, 40–55.

Koski, P. 1994. Liikunta ja kansalaisaktiivisuus. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 90. Jyväskylä: 85–107

Kurki, L. 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 115–191.

Kurki, L. & Nivala E. 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Liukkonen, J. 1990. Kasvattaako urheilu? Teoksessa Westergård, J. & Itkonen, H. (toim.) Lapsi ja nuori urheiluseurassa. Turku: Sport-Offset. 41–58.

Lämsä, J. 2009. Lasten ja nuorten urheilu yhteiskunnassa. Teoksessa Hakkarainen, H., Jaakkola, T., Kalaja, S., Lämsä, J., Nikander, A. & Riski, J. (toim.) Lasten ja nuorten urheiluvallennuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino, 15–42.

Nivala, E. 2007. Kansalaisuus nuorisokasvatuksen teorian jäsentäjänä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 73. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 93–131.

Nivala, E. 2006. Kunnan kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisena ihanteena. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 25–113.

Puhakainen, J. 2001. Lapsen aika – puheenvuoro lasten liikunnasta ja urheilusta. Helsinki: Otava.

SLU. Liikunnan ja urheilun maailma 13/05. Viitattu 15.4.2010. http://www.slu.fi/lum/13_05/uutiset/suomessa_jo_9_000_liikunta-ja_u/

Tast, E. 2007. Hämeen ammattikorkeakoulu. Luentosarja. Sosiaalipedagogiikka.

Telama, R. 1988. Urheilu kasvuympäristönä. Teoksessa Kantola, H. (toim.) Suomalainen valmennusoppi 1: valmentaminen. Jyväskylä: Urheilusyke Oy, 76–68.

Turkka, I. & Turkka, V. 2008. Icehearts. Joukkue kasvun tukena. Juva: Ws Bookwell Oy.

26.1.2010

Tervehdys kotiväelle!

Olen sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teen parhaillaan opinnäytetyötäni, jonka tarkoituksena on tutkia urheiluseuran junioritoimintaa kansalaistoiminnan muotona ja sitä, kuinka se tukee nuorten kasvua kansalaisuuteen. Opinnäytetyötäni varten kerään aineistoa haastattelemalla A-Volleyn x-tyttöjoukkuetta, jossa myös Teidän nuorene pelaa.

Haastattelut suoritan helmi-maaliskuun aikana haastattelemalla jokaisen nuoren yksitellen. Haastattelut ovat täysin luottamuksellisia ja aineistoa käytetään vain opinnäytetyötäni varten. Aineisto kerätään nimettömänä, joten nuorten nimet eivät tule kenenkään tietoon. Haastattelut toimivat opinnäytetyöni aineistona, joten ne eivät tule sellaisenaan opinnäytetyöhön. Vain osittaiset suorat lainaukset haastatteluista ovat mahdollisia, mutta myös niissä tullaan huomiomaan tarkasti, että haastattelun antajan anonymiys säilyy. Opinnäytetyön valmistuttua haastatteluaineisto tuhotaan.

Olen hyvin iloinen, mikäli saan haastatella nuortanne. Tämän kirjeen alaosassa on lupapaperi haastattelua varten. Pyydän Teitä ystävällisesti täyttämään paperin haluamallanne tavalla ja palauttamaan paperin nuorene mukana seuraaviin harjoituksiin.

Mikäli kysymyksiä herää, vastaan niihin mielelläni puhelimitse tai sähköpostitse.

Ystävällisin terveisin ja yhteistyöstä kiittäen,

Sanni Viita, sosionomiopiskelija
sanni.viita@student.hamk.fi
Puh. 040 865 1722

Pelaajan nimi: _____

Annan luvan haastatella nuortani. Olen myös keskustellut asiasta nuoreni kanssa ja hän on myös halukas osallistumaan haastatteluun.

En anna lupaa nuoreni haastatteluun.

Huoltajan allekirjoitus, nimenselvennys ja päivämäärä:

- Ikäsi?
- Milloin aloitit lentopallon harrastamisen?
- Miksi aloitit?
- Mitä odotit harrastukselta?
- Onko se vastannut odotuksiasi?

- Mitkä ovat harrastuksen parhaita puolia ja miksi?
- Miten harrastus on kehittänyt sinua muutoin kuin urheilijana?
- Millaisia muita kuin lajiin liittyviä taitoja olet oppinut?
- Koetko harrastuksesi kasvattaneen sinua? Miten?
- Koetko saaneesi lisää sisältöä elämään harrastuksen myötä?
- Mitä muuta teet vapaa-ajallasi? Kuinka mieluinen vapaa-ajan aktiviteetti harrastuksesi on?
- Mitä harrastus antaa sinulle? Mitä merkitsee?

- Millaista vastuuta joudut ottamaan harrastuksessasi? Millaisista asioista olet mielestäsi vastuussa?
- Onko harrastus opettanut vastuunottokykyä? Miten, miksi?
- Onko harrastus vaikuttanut siihen, miten otat vastuuta myös muussa elämässä?

- Miten harrastus on vaikuttanut itsetuntoosi?
- Mitkä asiat harrastuksesi parissa ovat eniten vaikuttaneet itsetuntoosi?
- Miten harrastus vaikuttaa muuhun elämääsi?
- Koetko joidenkin ominaisuuksiesi kehittyneen harrastuksen vuoksi?
- Millaisia tunteita kohtaat harrastuksesi parissa? Millaisissa tilanteissa ja millaisia kokemuksia?
- Miten harrastus on vaikuttanut kykyysi sietää pettymyksiä?

- Millaisia sosiaalisia taitoja olet harrastuksesi parissa oppinut?
- Oletko saanut kavereita harrastuksesi kautta? Oletteko tekemisissä myös muulloin kuin vapaa-ajalla?
- Saatko tukea joukkueovereilta? Millaista? Onko se sinulle tärkeää? Millä tavalla?
- Mitä sinulle merkitsee kuuluminen joukkueeseen? Urheiluseuraan?
- Millainen joukkuehenki joukkueessasi on? Urheiluseurassa?
- Millaiset välit sinulla on valmentajiin?
- Miten koet saavasi mielipiteesi esille joukkueessa sekä pelaajien että valmentajien keskuudessa? Mitä sinulle merkitsee, että sinun ajatuksiasi kuullaan?
- Kuinka tärkeitä harrastuksesi parissa olevat ihmiset ovat sinulle? Joukkueoverit ja valmentajat?

- Saatko tukea valmentajalta? Millaista tukea? Onko se tuki tärkeää? Millä tavalla?
- Oletko oppinut valmentajilta jotain muita taitoja, tietoja tai asenteita, kuin pelaamiseen liittyviä?
- Puhutteko valmentajanne kanssa myös muista kuin lajiin liittyvistä asioista? Esimerkiksi mistä?
- Jos sinulla on huolia, kenelle voit puhua niistä vapaa-ajalla? Voitko puhua valmentajalle huolistasi?
- Onko valmentajanne kiinnostunut myös siitä, mitä sinulle kuuluu? Onko se sinusta tärkeää?

- Kuinka kotonasi suhtaudutaan harrastukseesi?
- Miten perheesi tukee sinua harrastuksessasi?
- Mitä perheen tuki merkitsee sinulle?
- Osallistuuko perheesi jollain lailla harrastukseesi? Mitä se sinulle merkitsee?

- Millaista on ollut sitoutua harrastukseen?
- Mitä harrastukseen sitoutuminen sinulle merkitsee?
- Onko harrastus vaikuttanut siihen, miten sitoudut myös muihin asioihin elämässä, esim. kouluun?
- Kuinka tavoitteellisesti suhtaudut harrastukseesi?
- Harrastatko vapaaehtoisesti?

- Miten harrastus on vaikuttanut koulunkäyntiisi?
- Miten valmentajanne suhtautuu koulun käyntiinne?